

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 33.

V Ljubljani, v soboto 17. avgusta 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrlet 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista.“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani. Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Volivni oklic katoliško-narodne stranke.

Pod lepim naslovom „Slovenskemu narodu na na Kranjskem“ je izdala katol.-narodna stranka svoj volivni oklic iz katerega posnemamo te-le važne odstavke:

V kratkem se vršijo volitve za deželni zbor kranjski.

Dne 12. septembra t. l. bode odločeval slovenski kmet, dne 19. septembra pa slovenski meščan o usodi naše samostalne deželne uprave za prihodnjih šest let.

Izvojeval se bo pri tej priliki ljut boj med katoliškim slovenskim ljudstvom in njegovimi sovražniki liberalci. Vsi, ki sovražijo katoliški in slovenski značaj našega naroda, bodo vihteli združeni svoje umazano orožje. Zato pa morajo tudi vsi, ki še niso odvrkli katoliškega in slov. prepričanja, vsi, prav vsi v boj, ki se nam usiljuje. Pokazati se mora vzajemnost in soglasje vseh katoliških Slovencev brez razlike stanu proti združenim sovražnikom; zraven se pa mora pokazati tudi, da vidijo vsi, zlasti pa proizvajalni stanovi, kmetje, rokodelci, trgovci in delavci v spojenem liberalstvu skupnega sovraga tudi svojemu gospodarskemu blagostanju.

Volivci! Odločiti se bote morali za katoliško narodna načela ali pa za židovski liberalizem! Razsodnim možem ta odločitev ne more biti težka.

Volivci! Ni še preteklo leto dni, odkar se je, povodom zadnjih državnozbornih volitev, katoliško-narodna stranka obrnila do Vas, Vas klicala na volilno bojišče. Odzvali ste se temu klicu in z ogromno večino odločili borbo za katoliško-narodna načela. Prijatelj in sovražnik občudoval je Vašo politično zrelost, Vašo moško odločnost, Vašo požrtovalnost, Vašo jasno razsodnost in pravo slovensko značajnost. Z opravičenim ponosom gledala je katoliško-narodna stranka na svojo zmagonosno volivno armado opravičujoč najlepše nade za prihodnost. Židovski liberalizem pa, ki krošnjari po „Slov. Narodu“, „Rodoljubu“ in po drugih nečednih listih in

lističih po naši lepi deželi, sprejel je od Vas, vrli katoliško-narodni možje, tisti odgovor, katerega je zaslužil. Nič Vas ni premotilo: nobena laž, nobeno obrekovanje, nobena zvijača, pretenje, nobena sila, nobena blesteča prazna obljuba. Kot možje prave slovenske korenine ste stali neomahljivo trdni za sveto svoje prepričanje, kateremu ste dali krasno spričevalo pred Bogom in pred ljudmi.

In sedaj bode treba ponoviti to spričevalo. Še enkrat bode treba zastaviti Vaš moški značaj in glas za sveto katoliško-narodno stvar, za svoj lastni blagor — potem ste pa za pet let prestali vsake volitve za državni ali deželni zbor.

Pred vsem bodeš imel besedo Ti, vrli slovenski kmet. Dne 12. septembra korakaš v sleherni občini vojvodinje kranjske na volišče, da oddaš svoj glas za poslanca katoliško-narodne ali pa za onega židovske-liberalne stranke, ki se po krivici imenuje „narodna“ ali „narodno napredna“, ker ni v resnici ne eno in ne drugo! Volivni oklic omenja potem grde nemško slovenske zveze, zadeve o deželnem kulturnem svetu, kjer so liberalci v tej zgolj kmetijski zadevi hoteli prepustiti kmetijskim poslancem samo dva zastopnika, sebi pa so odločili štiri, tako, da bi drugi poslanci, katerih ni poslal kmet v deželni zbor imeli pri tem dvakrat toliko besede. Potem pa pravi volivni oklic:

Vsakemu stanovsko-zavednemu kmetu je jasno, kaj mora storiti v danih razmerah: da mora, ako noče sam sebi biti v obraz, dati svoj glas poslancu katoliško-narodne stranke!

Liberalna večina v deželnem zboru kranjskem je le mogoča, ker je volivni red krivičen, katerega so pred 40 leti liberalci skovali v svojo korist. Štiri petine kranjskega prebivalstva pripada kmetskemu stanu — a ti volijo samo 16 poslancev, mej tem pa voli samo 90 veleposestnikov deset poslancev, mesta in trgi osem in trgovska zbornica dva poslanca.

Katoliško-narodna stranka zahteva, da se te volivne krivice od-

pravijo in uvede splošna in enaka volivna pravica.

Slovenski kmet! Ako sodiš položaj zgolj s stališča svoje lastne koristi, ti je volitev lahka: odločiti se moraš za katoliško-narodnega poslanca!

Liberalce si videl šest let na delu. Gospodarili so neomejeno v deželi in deloma jih je še podpirala dež. vlada. Kaj storili za Te? Ali se je kaj zboljšalo? Ne, ravno nasprotno. Poslabšalo se je. Tvoj položaj je vedno slabši, vedno obupnejši; čedalje hujši je Tvoj boj za obstanek; vedno hujša bremena te tarejo. Liberalci so v svojem šestletnem gospodarstvu pokazali, da ti nočejo in ne znajo pomagati. Pomagaj torej, da pride katoliško-narodna stranka do večine in daj njej priliko, naj v prihodnji šestletni dobi ona pokaže, kaj ona zna in hoče storiti v Tvojo korist!

In Ti, narodno meščanstvo, osobito Ti, slovenski obrtnik! Dolgo vrsto let žes sledil liberalni stranki — zvesto voliš liberalne poslance, a kaj ti je vse to pomagalo? Alise je kaj storilo za obrt? Ne — liberalna stranka nikjer in nikdar nima srca za malega obrtnika ali trgovca. Njena skrb velja le višjim krogom, katerim sama pripada — ona stojile ob strani bogatina, velikega kapitalista, katerega suženjin žrtev je in ostanemali obrtnik! Liberalna stranka pozna le sebe, in zasebne koristi tistih, ki imajo že itak preveč! Tebe, slovensko meščanstvo pa je nahujskala v borbo proti kmetu, borbo ki je edino le Tebi v kvar. Zavedaj se, da je kmetsko blagostanje tudi Tebi v korist — saj je kmetski stan jedina trdna podlaga vseh drugih stanov. Ako kmet ne more več kupovati — potem gorje obrtniku in trgovcu!

Na Kettejevem grobu.

(Napisal Iv. Baloh.)

Pot me je vodila obiskat grob prijatelja-pesnika Kette-ja. Bil je eden tistih prijetnih, milih poletnih večerov, ki nas navdajajo s tožnimi mislimi. Zahajalo je že solnce in obsevalo s svojimi žarki stolp cerkvice sv. Krištofa, na drugi strani je obkroževala prekrasna mavrica nebeški obok, na mojo pot so pa padale le še posamezne kaplje odhajajočega oblaka. Kolikokrat sem že šel po tej poti! Kolikokrat sem že šel tod s potrjim srcem. Tudi sedaj sem šel za sprevodom, pa nisem vedel, ne odkod prihaja, ne koga spremljam k večnemu počitku. Šel sem — in v duhu so mi stopili pred oči še enkrat vsi sprevodi, pri katerih je Slovenija žalovala. Takrat sem imel še veselje nad velikim številom vencev in nad velikanskim številom pogrebcev, a bridke izgube nisem čutil, katero je čutil narod moj. Po tej-le poti so nesli dr. Bleiweisa, Jurčiča, Levstika, Raiča, Cimpermana, Gestrina — in pri vseh sem bil navzoč. Nesli so pa tudi jednega, pri katerem me ni bilo . . .

Iskal sem grob njegov in komaj sem ga našel. Med neznanimi grobovi počiva on, zdi se mi, da že — pozabljen. Priprost lesen križ stoji

na grobu njegovem, na križu pa je zapisano njegovo ime, pa tudi te črke je že dež skoro izpral. Preproste rudeče rože so nasajene na njegovem grobu, preproste, a lepe, kakor je bila duša njegova preprosta in lepa, a zdi se mi, da se bodo tudi te posušile, ako jim ne bo nikdo zalival. Zdi se mi, da je to vse provizorično, da pričakuje lepšega, veličastnejšega spomenika, zdi se mi, da tukaj ne počiva pesnik sonetov: Kette!

Nem sem stal ob tem grobu. Tam v daljavi so še gore žarele ter se topile v ognjenih žarkih zahajajočega solnca, moja duša je pa zaželela takrat, naj bi za vselej zatonilo solnce tistim dnevom, ki nam pograbiijo toliko razvijajočih se talentov!

Pod manoj so rastle cvetice, tiste navadne, velike marjetice, katerim je lahak večerni veter majal njihove bele glavice. Odrgrgal sem jedno ter kot nekda v svojih otroških letih trgal listič za lističem vprašaje se: Ali bo kedaj srečen narod moj? In padali so lističi na tla in padali so: da — ne — da — ne — — — ne — In pal je zadnji list. — Solnca ni bilo nikjer več, tudi zarje ne, okoli mene je bil mrak, noč . . .

Dež je šel, ne, ploha je lila, kô so njega nesli k počitku. Nebo je žalovalo samo nad iz-

gubo slovenskega naroda, jokali so njegovi prijatelji „Zadružani“ — mene pa ni bilo zraven. — Sedel sem, daleč od bele Ljubljane v večernem mraku pri svojem oknu, pred manoj so pa na mizici ležale: Stritarjeve poezije. In vzel sem v roke te pesmi ter čital:

„In zdaj še ti! — Slovenec nima sreče,
Kar da mu, hitro vzame čas —“

Morda da še v svojem življenju nisem nikdar istinitosti teh besed tako bridko občutil, kot takrat. Ali je bil to slučaj, da se mi je odprla ravno ta stran, da sem moral čitati ravno te besede, katere so me tako zbolele? Ali je bil to samo slučaj? Ali niso v človeškem življenju slučajji, o katerih lahko rečemo, da so več kakor slučajji?

Nejevoljen sem odložil knjigo ter prijel za album, spominsko knjigo svojih prijateljev. Prelistoval sem album in bral besede in imena. Pač različni spomini so vstajali v moji duši. Razkropili so se že mnogi po svetu, ki so tukaj začrtali svoje ime, šli so in videli se več ne bomo, spremenili drugi svoje življenje in besede njihove se rogajo podpisu, položili tretji svoje truplo in svoje talente v grob, meni pa pustili le — ime. Moje oči so se uprle na drobno, pri-

Tudi do Tobe se obrnemo, narodno učiteljstvo! Velika večina Vas, žalibog stoji v taboru liberalizma, a prišel bode čas, ko bode vaše zmoti spoznali. Katoliško-narodna stranka je boljša prijateljica šole in učiteljskega stanu, nego vsaka druga stranka. Mi hočemo izobražena in tudi gmotno neodvisnega učitelja, stoječega na višini svoje vzvišene naloge. Hočemo in zahtevamo pa tudi, da se mladina vzgaja v šoli v istem duhu, kakor v domači hiši pri stariših, skozi in skozi v duhu nevenljivih resnic naše drage katoliške vere. To želi katoliški slovenski narod — ne zapirajte se tej želji Vi, ki morate vedeti, da prava narodna vzgoja obstoja v negovanju in ublaženju duše naroda v mladem bitju, ki je izročeno Vaši skrbi. Duša našega naroda pa je in ostane katoliška. — Za „svobodo“, pravite, se bijete; a pri tem ste revni sužnji liberalnih mogotcev. Rešite se te sužnosti, dokler je še čas — in zasijala Vam bode luč resnične svobode in hvaležen narod Vas bode spremljal pri Vašem delu!

Obracamo se do vseh stanov slovenskega naroda in jim kličemo: Stopite v naše vrste. Katoliško-narodna stranka ni druga, nego stara narodna stranka, kakor jo je osnoval nepozabni oče naroda doktor Janez Bleiweis. Tudi on je moral pred 30 leti prestat hud, neusmiljen boj s tedanjimi slovenskimi liberalci, ki so se, kakor sedaj družili z nemškimi liberalci. Svojo stranko je dr. Bleiweis napram liberalcem imenoval katoliško-narodno. Po večletnih krutih bojih je ogromna večina naroda, so vsi stanovi sprevdili nezmiselnost liberalnega početja — in vsi so se združili pod zastavo dr. Janeza Bleiweisa, borečo se za vero, dom in cesarja. Nastala je jedina narodna stranka, ki je združena oživitvora obilo narodnega dela. Ali ni nevarnost, da se vse to delo uniči, ako še nadalje ostanejo sedanje prežalostne razmere?

Obracamo se do vseh sodeželanov, ki so si ohranili še nepokvarjeno vero naših očetov. Nad vse vzvišeni so idealni smotri, za katere se bode bila bodoča volivna borba.

Opraviti imamo se stranko, ki je oskrunila vse, kar je našemu narodu sveto. Oskrunila je liberalna stranka osobito versko prepričanje našega naroda. Poleg veleizdajske vsenemške Schönerer-Wolfove stranke je ni stranke v Avstriji, ki bi bila tako nečuvno, tako kruto skrunila nauke, naprave in obrede naše katoliške vere, tako nečuvno žalila najvišje dostojanstvenike naše katoliške cerkve! Katoliški slovenski narod, ali hočeš za tako stranko oddati svoj glas? Ali hočeš glasovati za stranko, katere uzor so francoski framacioni, ki preganjajo Kristusovo cerkev kakor surovi pagani, ki so sklenili zakone, vsled katerih mora večidel redov zapustiti svojo francosko domovino, ki prepoveduje procesije, tako da se niti najsvečnejše ne sme nositi po ulicah, ki so duhovniku prepovedali uhod v šolo — tako da se mladina

prosto pisavo s svinčnikom pisano in na priprosto sliko, s svinčnikom narisano.

Velika skala leži na porobku gozda, lepi zeleni praprotovi listi jo zakrivajo — kraj miru, počitka, pozabljenosti ... Spodaj pa so napisane besede:

Pesen poje
po višavah,
pase ovce mlad pastir,
pomlad vlada mu na lici,
sreča v srcu je njegovem,
radost, mir.

Ti boš pasel ovce svoje,
ti boš pasel narod svoj,
in če ljuti vrag prihruje,
branil bodeš narod svoj!
Oj pastir za ovco belo
dal življenje bo veselo;

V ostrem trnju
tak' proseče
ovčica mekeče,
ni radosti,
ni blagosti
ni je sreče!
Oj pastirji! Prihitite!
Ovčico — otmite!

Dragotin Kette.

vzgaja popolnoma pagansko in otrok ne razume več svojih starišev, ki molijo k svojemu Bogu.

Ali hočete voliti za stranko, ki se je v državnem zboru javno zvezala z najhujšimi sovražniki slovenskega naroda in katoliške cerkve, z vsenemško stranko Schönererja in Wolfa, z očitnimi odpadniki od katoliške cerkve, z ljudmi ki delujejo na to, da Avstrija postane podložna nemškemu cesarju.

Ali hočete glasovati za stranko, ki je povodom zadnjih državnozborskih volitev obetala zlate gradove kmetu, ga begala s pretvezo „kmet naj kmeta voli“, ga hujskali proti katoliško-narodni stranki, rekši, da je le liberalna stranka prava prijateljica kmeta. Trije poslanci slovenske liberalne stranke so prišli v drž. zbor — a nikdar se ni kdo izmed njih oglašil v prilog kmetu. Vse svoje lepe obljube so pustili doma — zastopstvo ljudskih, osobito kmetov koristi pa so prepustili izključno katoliško-narodnim poslancem!

Ali bode s tako stranko volili?

Ne — odločno in možato, kakor lansko leto, bode stopili na torišče za katoliško-narodno stranko, za stranko ljudstva, za edino pravo slovensko stranko, za stranko narodnega dela in pravega narodnega napredka. Za stranko? Ne, ne za stranko, temveč za ljudstvo, za narod, za svoj in svojih potomcev blagor in napredek, za čast in poštenje naroda, za svoja lastna sveta načela, za svoje trdno neomahljivo prepričanje — pred vsem pa za sveto našo vero, v kateri so naši očetje živeli in umrli, v kateri hočemo tudi mi živeti in umreti, in v kateri želimo tudi naše potomce ohraniti.

Proč s pohujšanjem iz našega javnega življenja — proč z ljudmi, ki ne poznajo zvestobe do Boga in ne do naroda, proč z onimi, ki dosledno zastrupljajo našo javnost — kvišku zopet našo narodno trobojnico, v boj v znamenju sve-sega križa, vsi bojovníki na krov, pogumno in zmagonosno kot vselej naprej.

Vse za vero, dom in cesarja!

* * *

Tako volivni oklic. S posebnim zadovoljstvom pozdravljamo zagotovilo, da se bo katoliško-narodna stranka potegnila za razširjenje volivne pravice. „Narod“ je menda ravno radi tega na ta volivni oklic jako hud. Ta volivni oklic je liberalce zadel v „črno“. „Narod“ očita katoliško-narodni stranki, da je v svojem oklicu „načelo narodne olike pogazila“. Po mnenju „Narodovem“ je oklic „brezobrazen pamflet“ najnižje vrste ter dokumentaričen dokaz, da je „klerikalna stranka družba nespodobnih ljudi.“ Tako pišeta Tavčar in Malovrh! Volivni oklic pa je podprt z dokazi, da liberalci za slovensko ljudstvo niso storili ničesar, da so je izdali Nemcem in da so celo v tako važni zadevi, kakor je bil deželni kulturni svet, izdali koristi kmetkega stanu. Kdo

In na drugi strani sem bral zopet:

Vzor biti drugim, to doseči,
ti bodi vzor največji!

Vsa slava, to je prazna slama,
klasje so dobra dela sama;

Bolj, ko po trdi besedi,
ljudstvo poboljša se z vzgledi.

Glub, mutast bodi in zgovoren,
ponosen bodi in pokoren,
oprezen in brez straha bodi,
ne svet, le vest naj vse presodi!

In še nekaj proze:

„Ni ti dala majka le jezika, pa tudi ne le srca, pa tudi ne le rok, pa tudi ne le glave; torej ne posvečuj majki le jezika, ali samó srca, ali samó rok, ali le glavo, ampak vse, kar ti je dala majka!“

Dragotin Kette.

Ko sem jaz čital te besede, tedaj so pa njega nesli iz „cukrarne“, iz tiste mrtvašnice slovenskih pesnikov, k večnemu počitku k grobovom drugih, ki so tudi prezgodaj umrli, pred mano pa je ležala odprta knjiga, album, v katerem je njegov list najpriprostejši, meni pa najlepši, najdragocenejši, najljubši ...

je tedaj brezobrazen, kje je d ružba nespodobnih ljudi? Taka družba je zbrana okolu novih Dežmanovih grabelj, katerim se pa slovensko ljudstvo ne sme klanjati! „Narod“ upije, „da more samo osebno nespodoben človek kandidirati pod katoliško-narodno zastavo“, mi pa pravimo na to: Samo osebno nespodoben človek mora kandidirati pod novimi Dežmanovimi grabljami. Samo človek, ki ni z ljudstvom, more čuvati veleposestniške privilegije in hkrati se lagati, da je kmečki prijatelj. Zato naj pa „Narod“ še tako upije, s pomočjo poštenih Slovencev bode pri prihodnjih volitvah zmagala poštena stvar in zmagoslavna bode zastava, na kateri je zapisano: „Vse za vero, dom, cesarja!“

Izvirni dopisi.

Iz Idrije 12. avg. Sedaj pred volitvami roti naš lokalni listič svoje privržence naj glasujejo za liberalnega kandidata, kažoč jim, kaj je vse liberalna stranka storila za Idrijo. Res nekaj je napravila, cesar prej še nismo imeli. V mestnem svetu se je prej gledalo, da se je po zmožnosti, to je po denarnem stanju delalo za prid mesta. Dohodki so se porabili za nujne potrebe, tako da nismo delali dolgov, dober gospodar se namreč najbolj dolgov boji. Še celo ko smo se napravljali za zidanje nove mestne hiše, smo štedili kolikor mogoče, da bi se isto zgradilo primerno našemu mestu, a ob enem tudi reelno plačala. Zato je župan g. Didič prihranil lepo svoto 18.000 gld., katere je izročil svojem nasledniku. A komaj je za njim prevzel liberalni župan in zastop gospodarstvo bilo je v treh letih porabljenih onih 18.000 gld. ob enem pa še napravilo dolga 30.000 gld. vključ temu da se je še 8.000 gld. dobilo izvanrednih dohodkov od prej vplačanih davkov. Za to ogromno svoto se je napravila mestna hiša, ki gotovo ni kaj praktično zidana, a v znotranjih prostorih tako luksurjuzno opravljena, kakor bi premogli stotisočake. Res glede lišpa in dolgov tekmujejo z Ljubljano!

Po treh letih liberalnega gospodarstva v Idriji bile so nove volitve, a kjerkoli smo vprašali skušenega moža, če bi hotel prevzeti županstvo, je vsaki odmajal z glavo, češ, kako bom poravnal ogromni dolg. Dohodki niso preobilni, stroški so že tako veliki sedaj pridejo še obresti od tolikega dolga! Prepustilo se je zopet gospodarstvo liberalni stranki v zaupanju, da ker je ona napravila dolg, naj tudi ona skrbi, da pridemo na čisto. A ta je zopet delala po liberalnem načinu; kredit imamo, drugod delajo dolgove, zakaj naj bi samo Idrija v tem zaostala? In tako bomo z dolgom zidali še poslopje novi realki, ji opravili vse potrebno, kar bo gotovo stalo nad 70.000 gld. in tako bomo imeli ob letu nad 100.000 gld. dolga! V „Jednakopravnosti“ pa tolažijo naše meščane „za 20 vinarjev zvišanega davka bo rudar-posestnik lahko poslal svojega otroka v domačo srednjo šolo“. Res na papirju se to lepo bere. A tu imamo le hišne posestnike, ker zemljišča, gozdov in družih neprimičnin nimamo in ti ne bodo hoteli nositi sami bremena, temveč iskali, kam bi ga odložili.

Povišali bodo stanarino najemnikom, in nekateri so to že začeli, tako bode občutno breme nazadnje zadelo le delavce. „Jednakopravnost“ samozavestno piše, da bodo še pozni rodovi vedeli hvalo liberalni stranki, ki jim je nagromadila tolike davke, mi pa smo prepričani, da bo še ta rod malo hvale vedel, ko bode moral globoko poseči v žep in že sedaj, ko so se davki le malo zvišali, vse drugače govori, kakor si domišljajo liberalni gospodje.

Da bi se to sedaj toliko ne občutilo treba pozornost obrniti na „katoličane“ in „demokrate“, s temi naj se Idrijčani pečajo, da pozabijo nove davke. Piše namreč zadnja „Jednakopravnost“, da so 1. julija pristni katoliški delavci med službo pili katoliško vino, da so se pijani valjali po tleh. Kdor pozna težko in nevarno delo v jami, se bode pač čudil, kako je kaj tacega mogoče pri cesarskem rudniku. Kaj se tako malo pazi na rudarje, kje je nadzorstvo? se bode vprašal.

Naj torej stvar pojasnimo: Nekaj delavcev je bilo isti dan na delu v jami od 4. ure zjutraj

do poludne, sklenili so, da so sedaj, kakor navadno, 16 ur prosti, a pove se jim, da naj bodo ob 1. uri zopet na lici mesta, ker je nujno delo izvršiti.

Ob eni uri je bilo 5 delavcev že na določenem prostoru, a treba je bilo čakati na natančno določilo še kake pol ure. Trudni so bili že od dopoldanskega dela in napora, težka služba jih čaka zopet do 8. ure zvečer. Pošljejo torej po 2 litra vina, da se malo okrečajo. Bili so ga gotovo potrebni in ko čez uro delajo bodo tudi več zaslužili, tedaj že vsaki lahko utrpi 10 kr. To je bilo vse! Da od dveh litrov pristnega vina ne bo pijanih 5 možakov, se razume, kdor bi trdil, da se bodo radi tega po tleh valjali, bi zaslužil, da se pošlje v norišnico. A kaj vse to mar naši „Jednakopravnosti“! Trobenta med svet, taki so ti-le katoličani, med službo smejo kaj tacega, a pristaši naše stranke so pa solidni in vender ne avanzirajo tako, kakor oni. Gotovo si gospoda okoli lističa „Jednakopravnost“ ne zaveda, kako lahko s tako lažnjivim pisarenjem škoduje. Maha po delavcih katoliške stranke, a zadene paznika, svojega pristaša. Ako bi bili res tako pijani, da se valjajo po tleh, kako si upa navzoči paznik pustiti take ljudi v nevarne oddelke pod zemljo? Ni li njegova dolžnost, da jih takoj odslovi in naznani vodstvu. Naj se pripeti kaka nesreča, dejala se bode na njegov rovaš in on bo ob službo. Poglejte kako ima laž kratke noge in vi sebi s tem največ škodujete: merite na nasprotnika, a zadenete somišljenika.

Da se naša rudarska direkcija ne zmeni za „Jed.“ lokalni list, se vidi že iz tega, ker niti preiskovala ni, je li res, ali ne. Ona pač pozna svoje ljudi, ve tudi komu je zaupati nevarno delo. A s takim pisarenjem se pa lahko škoduje drugje. Lahko dobi v roke listič „Jednakopravnost“ kak človek, kateremu niso znane razmere in tako bo čudno sodil naše delavce, kako lahko pride kaj tacega celo do ministerstva, ko imamo Slovenci posebno še katoliške stranke toliko prijateljev! Saj je znano iz zadeve dr. Šusteršičeve, kako si dajo vse „natančno“ poročati in ne preiskujejo je li res, ali vse le — izmišljeno! Ravno sedaj se pa vrejuje stalna plača idrijskim rudarjem pri poljedelskem ministerstvu. Naj slišijo, da se v Idriji delavci pijani valjajo v službi, bodo li pri volji zvišati plačo? Ne bodo li sodili, da ga morajo doma Bog ve koliko popiti, ako celo med službo čez mero vživajo? Saj ima rudar že sedaj preveč, da tako trosi, po čemu mu bomo še pridejali! tako bodo pač rekli. Ako bi bil dogodek 1. julija res tak, kakor ga opisuje „Jednakopravnost“, bi se moralo ravno sedaj strogo o tem molčati, ker to lahko ne škoduje samo delavcem katoliške stranke, temveč vsem rudarjem.

Gospoda vidite, kaj počenjate, in vi se še bahate, kaj ste vse storili v prosep rudarstva! Le tako naprej in delavec bo še prej spoznal svoje prijatelje, a z lažjo in denunciranjem ne boste koristili ne delavcem, ne svoji stranki!

Politiški pregled.

Zavod sv. Jeronima za Hrvate, to bo sedaj pravi naslov „Zavoda sv. Jeronima“ v Rimu. Tako je določil sv. oče kljub veliki jezi Lahonov. Ta zavod bode imel nalogo, sprejemati one hrvatske duhovnike in zadarske, zagrebške in vrhbosanske škofije, ki bodo hoteli v Rimu spopolniti svoje duhovniške študije. Slava Leonu XIII., ki deli milost in pravico Slovanom!

Liberalce spoznali so južnotirolski socialni demokratje. Socialno demokratsko glasilo „Populo“ ostro prijema liberalce, da mečejo ljudstvu same fraze in da se nikdar ne drže ti-stega programa, katerega si postavijo. Tako je res! Liberalci so brez odločnega dela za ljudstvo, programe pa menjujejo kakor osel dlako, pri tem pa le ostanejo — osli.

Odstop podpredsednika Pradeja. — Posl. Prade je sklenil odložiti mesto prvega podpredsednika poslanske zbornice ob zopetnem sestanku državnega zbora. Svoj korak utemeljuje s tem da se hoče v bodoče bolj posvetiti delu, ki ga ima načrtanega v svojem programu nemška

ljudska stranka. Svojim naslednikom priporoča posl. Prade jednega izmed nemških poslancev alpskih dežel. Glavni vzrok njegovemu odstopu pa tiči bržkone drugod. Znano je namreč, da so v poslednjem času posl. Pradeja posebno srdito napadali organi posl. Derschatta, Dobernik in Sylvester, mej vsemi pa vsenemška „Ost. Rundschau“, ki mu je očitala sebične namene. Pa tudi posamni poslanci so ga na volivnih shodih ostro pjejemali. Posl. Berger ga je nazval na shodu v Jablonci naravnost političnega streberja. To je bilo možu odveč in sklenil je, izvajati iz tega posledice.

Proglazenje Pulja glavnim mestom Istorskim. V nedeljo se je vršil v gledišču „Politeama Cescuti“ v Pulju shod, katerega so sklicali socialisti. Shod je bil mnogobrojno obiskan in na tem skodu se je sklenila resolucija, naj se deželni zbor in uradi deželnega odbora preneso iz Poreča v Pulj in mesto Pulj naj se proglasi glavnim mestom isterskim.

Avstrija in Meksika. Kakor smo že poročali poravnalo se je zopet ono nesoglasje med našo državo in Meksiko, navstalo vsled tragične smrti cesarja Maksimilijana in uvedle so se zopet normalne diplomatske razmere. V dosego tega sta baje največ pripomogla neki dr. Fr. Kasda in pa tajnik kneza Khevenhüllerja, dr. Rauscher. Cesar je v priznanje teh zaslug povzdignil prvega v baronstvo, drugemu pa podelil viteški križ Franc Jožefovega reda.

Crispi umrl. Italijanski državnik Crispi je umrl v Napolju v nedeljo zvečer ob 7^{3/4}. Za njegov pogreb vrše se velikanske priprave. Crispi je bil jeden najpoglavitejših italijanskih državnikov, ki so zagovarjali trozvezo in je tudi sodeloval takrat, ko se je ista sklepala. Da pa ni bil Crispi v gmotnih ozirih dobronik italijanskega ljudstva, je tudi dognana stvar. Cerkev je sovražil in se na smrtni postelji ni hotel niti spovedati. Imel je kar dve „ženi“. Pri raznih bančnih škandalih je bil udeležen. Brezverec je bil in brez morale.

Poroka na ruskem dvoru. Najmlajša sestra ruskega cara, velika kneginja Olga Aleksandrova se je poročila s knezom Petrom Aleksandrovičem Oldenburškim.

Benetke vojna luka? Italijanski listi vedo poročati, da namerava ital. minister za mornarico predložiti svetu za državno obrambo načrt, po katerem naj bi se spremenile Benetke v vojno luko. Nadalje pišejo ti italijanski listi, da so Benetke „zanemarjene“, t. j. da so tomašnje lagune in kanali napolnjeni z blatom, ter da se jih že od l. 1866 ni več trebilo, to pa baje radi neke pogodbe z Avstrijo, vsled katere ne sme Italija ob Adriji delati nikakih utrdb. Vse to tako zveni, kakor da je obrnjeno proti naši državi in res, laški listi pišejo, da je še edina zaslomba trozvezne politike v italijanskem ministerstvu glavni državni tajnik Malvano, ki pa kmalu odpade ker je nasprotna stranka čedalje močnejša. — Hočemo torej videti, kaj se izkuha na Montecitoriju.

Burska prisega. Burska vstrajnost, v sedajni dolgotrajni in silno naporni vojski je že dosedaj res občudovanja vredna. Vključ vsem grožnjam, obljubam in nasilnostim od angleške strani se niti za troho ni zmanjšal pogum burskih generalov in bojnikov. Toda najnovejša vest o tem oziru bo še bolj iznenadila svet. Buri so namreč prejeli te dni od Kitchenerja novo povabilo, naj se začno pogajanja glede miru. Na to povabilo je odgovoril zbor burskih generalov z besedo: neodvisnost. Ob enem so pa generali Botha, Viljeon, Beyer, Delarey, in mnogi drugi znova slovesno prisegli, da se hočejo boriti tako dolgo, dokler ne dosežejo popolne neodvisnosti burskega naroda ali pa umro zanj na bojnem polju. Pozneje so se podali poveljniki k svojim odelkom in jednako zaprilegli tudi vse ostale Bure. Pred prisego so naznanili bojnikom, da je vsakomur slobodno, da odreče prisego in se odstrani. Na ta poziv pa se je odstranil samo jeden poveljnik s 15 možmi, vsi drugi so položili ponovno prisego s klicem: neodvisnost. — To je pač najboljši odgovor na lažnjiva poročila angleških politikov, ki bobnavijo v svet o veliki neslogi med Buri.

Domače novice.

Shod dr. Šusteršiča v „Katoliškem Domu“ se je vršil preteklo nedeljo v veliki dvorani ob velikanski udeležbi volilcev, kar „Narod“ silno jezi. Pristop niso dobili samo nevolilci. Na shod je prihitelo posebno mnogo okoličanov, županov in obč. svetnikov iz okolice. Tako zavednih volivcev, kakoršni so bili v nedeljo zbrani v „Katoliškem Domu“, ne zbere nikdar Tavčar okoli sebe. V prilogi prinašamo govor dr. Šusteršičev dobesedno po stenografičnem zapisniku. Tudi naši nasprotniki lahko sprevidijo iz poslančevega govora, da je v njem polno dejstev o delovanju naših poslancev in dokazana brezdelnost liberalnih zastopnikov. Kdor primerja dr. Šusteršičev govor z raznimi frazami dr. Tavčarja, razumel bo zakaj ljudstvo zaupa dr. Šusteršiču in zakaj navdušeno ž njim na čelu gre v boj.

On ostane tak, kakoršen je bil . . . Dr. Tavčar je novomeškim volilcem rekel: „Jaz ostanem tak, kakor sem bil, in naj izgubim vse mandate, s katerimi me je počastila slovenska javnost.“ To je posebno imponiralo Slancu, ki se je z „Resnimi glasovi“ pred leti s Tavčarjem „Slovanom“ kregal. Tavčar ostane tak, kakoršen je bil! Ali Tavčar ve, kaj je za časa Zarnika „Slovenski narod“ tedaj, ko je letal okoli duhovščine, pisal o političnem njegovem značaju? No, pa Tavčar ostane tak, kakoršen je bil . . . Jedenkrat po „farovžih“, drugič pa radikalno in s „Slovanom“ v roki tretjič pa liberalno in s Schweglom v roki. Dr. Tavčar ostane tak, kakoršen je bil! Dober tek, dolenskim volilcem! Bog ve, kaj bo še vse njihov poslanec — vsaj „On ostane tak, kakoršen je bil“ . . . Tak moč je vzor in voditelj slovenskim liberalcem!

Značilno vprašanje pred sodiščem: Iz Loža se nam poroča, da je ondotni sodnik g. Sevcar, vprašal pri obravnavi neko stranko: „Ali pa vi mislite, da se Bogu, vsegamočnemu kaka posebna čast izkazuje če se mu prižigajo smrdeče sveče“. Brez komentarja.

Kako je gorenjski kmet pokadil liberalcem. Liberalce se je kregal nad cerkvenim in „farovškim premoženjem“, češ, vse bi se moralo razdeliti. Nekaj časa so kmetje liberalca poslušali, potem pa je dejal liberalcu star kmet: „Pa naj s tem prične Tavčar. On je „pograbil“ veliko premoženja iz farovža. Recite mu naj ga prične prvi razdeljevati, ker on najbolj hujska.“ Liberalce je grdo pogledal, stisnil klobuk preko oči in — zginil.

Štrajk duhovnikov. Nekateri časopisi na Slovenskem so pred mesecem dni prinesli sledečo vest: Duhovniki v Paviji na Italijanskem so imeli shod. Sprejeli so sledečo resolucijo: „Nekaj časa sem se brezverstvo silno razširja. Cerkveni dohodki se vsled tega vedno bolj manjšajo in posamezni župniki, ki so imeli prej 5000 lir letnih dohodkov, dobe sedaj komaj 4000, v tem, ko je njih delo v času boja proti socialistom vedno težavnejše. V teh žalostnih časih ni druge pomoči nego štrajk v vseh cerkvah škofije San Siro. Preden pa začno ubogi duhovniki ta štrajk, hočejo od ljudstva odgovor „Ali večje dohodke, ali pa štrajk“. K temu poročilu dostavljajo lažnjivi časopisi, mej drugimi to-le: Kaj peša? Zakaj se gre duhovnikom? Za biro, ne pa za vero!“ Kaj je na vsem tem resnice? Izvedeli smo vso stvar iz pravega vira. V Paviji izhajajoči katoliški list „Il Ticino“ je pisal proti mestnim radikalnim zastopnikom ter jih dobro ožigosal, kakor zaslužijo radi njih slabega gospodarstva. Radikalni list „La Provincia di Pavia“ se je hotel nad tem napadom maščevati in je v posmeh duhovščini pisal, da hočejo tudi duhovniki štrajkati, ker imajo premajhne plače. To izmišljeno vest je brž ponatisnil tudi v Milanu izhajajoči list „L'Alba“, iz njega so prepisali drugi in tako je ta vest priromala tudi do naših naprednjakov, ki so seveda hlastno planili po njej. Vse je do pičice zlagano in v Paviji se zdaj celemu svetu smejejo, ker ne vedo o nobenem štrajku duhovnikov. Tako živijo nekateri slovenski listi o neresnicah, katere pobirajo po vseh mogočih časopisih.

Prestolonaslednik nadvojvoda Fran Ferdinand je poslal g. dr. Ivanu Šusteršiču

brzjavko, v kateri pravi, da je izraz udanosti, katerega mu je izrekel občni zbor „Katoliškega političnega društva“ v Ljubljani, v zradoščen sprejel in se za ta dokaz najzvesteje udanosti in najodkritosrčnejega patrijotiskega čustva najsrčneje zahvaluje.

Kultura celjskih hellovcev. Iz Celja poročajo, da je neki zbesneli heilovec zahrbtno z ojstrim nožem napadel Slovenca gosp. dr. Karlovška in da je ta poslednji le s svojo hladnokrvnostjo preprečil smrtni sunek, zgrabivši napadalca za roko, v kateri je imel nož. Le z veliko težavo se je posrečilo trem gospodom, da so izvili napadalcu nož, pri čemer pa so bili vsi trije ranjeni. Rokovnjača so izročili pravici.

Predrzna stava. V torek zvečer okoli sedme ure je bilo zelo živahno po Sočinem mostu pri Gorici, vse je vrelo kakor čebele okoli panja. Ljudje so stali in gledali v vodo, kjer pa ni bilo videti ničesar. Kdor je šel isti čas tam mimo, bi bil mislil, da se je zgodil kak samomor, — pa ne. Kaj je bilo? Nekdo je stavil za 6 litrov vina, da skoči z ograje mostu v globčino in res! Stavo je dobil, kajti planil je z višine mostu v Sočo in brez kake nezgode zopet priplaval iz vode, potem pa si ga je dobro privoščil v krčmi. Res, drzna stava!

Elektriška železnica v Ljubljani. Cene na elektriški železnici v Ljubljani bodo določene po posameznih pasovih in sicer po 10, 15, 20 in 25 h za osebo. Otroci bodo plačali polovico. 10 h bode veljala vožnja od južnega kolodvora do pošte, od južnega kolodvora do sv. Jakoba trga 15 h, od južnega kolodvora do Karlovske ceste (vila Kosler) 20 h, od južnega kolodvora do dolenjskega kolodvora 25 h. Na progi drugi pa naslednje razmerje: Mestni trg civilna bolnica 10 h, Mestni trg sv. Petra cerkev 10 h, Mestni trg garnizijska bolnica 15 h. — Postajališča pa bodo naslednja: Južni kolodvor, Bavarski dvor, kavarna Evropa, pošta, Mayerjeva trgovina, Glavni trg, pod Trančo, Sv. Jakoba trg, Florijanske ulice, vila Samassa, Karlovska cesta vila Kosler, Dolenjska cesta mitnica, vojaško strelišče, dolenjski kolodvor; na II. progi pa: Vodnikov trg, Ambrožev trg, sv. Petra župnišče, civilna bolnica, Leoninum, garnizijska bolnica. Vsakih 7½ minut bode privozil na vsako postajo en voz.

Znamenite besede. Za sv. Lovrenc in okolico na Štajarskem so ustanovili žensko podružnico družbe sv. Cirila in Metoda. Ob tej priliki je gospod prefekt Korošec, izrekel tudi nastopne besede: „Na smrtno posteljo je položen narod, ki si upa zagotoviti svoj obstanek le s pomočjo drugih prijateljskih mu narodov, ali pa ki samo sanja o zlatih časih lepše bodočnosti, ko morda ugodni valovi političnega morja vržejo potapljaljoči se narod na suho ter mu rešijo na tako čudežen način njegovo življenje. Narod, ki hoče živeti, mora znati sam braniti svojo čast, mora se tudi sam boriti za svoj obstanek ter neprestano delati za svoj prosvetni in gmotni napredek. Ne v sanjarjenju, ampak v delu je rešitev vsakega naroda!“

Drzen napad. Voznik I. K. je o belem dnevu vozil premog iz Ljubljane v Šiško. Med potoma pa sta ga napadla dva moža iz Trzina, spregla konja, razrezala vprego in — odvedla konje. Originalen je tudi vzrok. Napaden je nedavno temu od napadalcev kupil enega konja s pogojem, da ga vrne ali zamenja, če mu ne bo všeč. Ker je res storil tako, sta mu napadalca s silo odvela druge konje njegove.

Premetena tatova je v petek teden aretovala ljubljanska policija. Zadnji čas je bilo po Ljubljani ukradenih mnogo bicikljev. Po dolgem trudu se je policiji posrečilo priti tatovoma na sled. Prijela je mehaniška vajenca pri Kolarju Anžiča in Jarca. Od teh dveh je kradel biciklje Anžič, dočim je Jarc vedno z drugim bicikljem stal na straži. Ko se je tičkoma tatvina posrečila, peljala sta ukradeni bicikelj takoj na Anžičev dom pod Golovec, kjer sta ga preslikala. Anžič je vsako tatvino „vestno“ zabeležil v posebno knjigo, v katero je zapisaval komu je kako kolo ukradel in komu prodal. V soboto zvečer je pa premeteni Anžič ljubljanski ušel policiji

iz zapora, o katerem trdi jetničar, da je bil zaprt. Anžič je brez strahu šel skozi sredo mesta in stražnike celo pozdravljaj: „Dober dan gospod stražnik. Mene so že oprostili!“ Ko je naposled na policiji vender jeden stražnikov vprašal, kako se je dokazala Anžičeva nedolžnost, da so ga izpustili, napravili so na policiji debele oči, ki so se še povečale, ko so opazili, da so vrata zapora zaprta, da pa Anžiča vender nikjer ni. Anžič je skoro gotovo vrata zapora sam za seboj zaprl. Dan po Anžičevem begu je bil v Ljubljani še ukraden bicikelj nekemu gospodu. Na tem biciklju ja Anžič došel do Solnograda, kjer je bil prijet in včeraj pripeljan v Ljubljano.

Romarski vlak na Trsat oddide iz Kranja dne 3. septembra t. l. ob 7. uri, iz Ljubljane okoli 8. ure zjutraj. Vožnja stane iz Kranja 7 K 32 h, iz Škofje Loke in Medvoda 6 K 84 h, iz Ljubljane 5 K 80 h, za tretji razred. Kdor se želi udeležiti skupnega romanja, naj si preskrbi vožnji listek do 28. avgusta. Ako se ne oglasi zadostno število romarjev, se onim, ki so že vožnje listke kupili denar povrne. Vožnji listki se dobe pri župnijskem uradu v Št. Jurju pri Kranju, ali pa pri Jožefu Kristanc Srednja vas pri Št. Jurju pri Kranju.

Vojak tat. V Vetrinju pri Celovcu je infanterist kranjskega pešpolka, Lorenc Dernuta, rodom iz Škofje Loke, ulomil v neko hišo, a posestnik ga je zasačil in ga izročil poklicani vojaški patrolji.

Osebnosti. Umrla je v Mengšu Marija Vidali, v ljubljanski bolnici je umrl gostilničar gospod Franc Polak, v Gmündu pa je umrl blagajnik Mayerjeve banke v Gradcu g. Rihard Seemann. — Poročil se je v Kobaridu gosp. Fran Anderwald, knjigovodja pri tvrdki Skaberne v Ljubljani z gđ. Marijo Pignatori. — V Suhodvoru v Rusiji se je poročil urednik „Slavjanskega vjeka“ gosp. Dimitrij Nikolajevič Vergun z gđ. Vjero Nikolajevno pl. Novosilcev. — Stavbenim provizoričnim adjuktom v kranjski drž. stavbeni službi je imenovan absolvirani tehnik g. Karol Vávra. — Gosp. dr. Leon Stare je vsprejet v konceptno prakso pri c. kr. pomorski oblasti v Trstu. — Definitivni učitelj na ljudski šoli v Kočevju g. Franc Šešark je imenovan nadučiteljem istotam, nadučitelj na ljudski šoli v Senožečah g. Leopold Abram pa je na lastno prošnjo upokojen. — Umrl je v Postojni bivši četrtišolec Alojz Leopold Žitko. — V Srednjem Lipovcu pri Ajdovcu pa je umrl nastopajoč sedmošolec Alojz Ignacij Pirc. Prehladil se je pri požaru na Podlipi 4. t. m. — V Idriji je umrla Frančiška Kogej, sestra ranjega idrijskega dekana Jož. Kogej.

Znamenit umetniški dogodek. V Vidmu (Udine) se pripravljajo za prve dni septembra (od 1. do 10.) izredne slavnosti o priliki velikega romanja k znamenitemu svetišču „Beata Vergine delle grazie“, katerega se vdeležijo od vseh krajev gornje Italije in tudi iz Primorja. Med drugim se bo proizvajal „Il Natale“ najboljši oratorij slavnega Perosi-ja. Zanimanje za ta umetniški dogodek je tako veliko, da se mi zdi potrebno opozoriti nanj tudi Slovence. Mladi duhovnik, skladatelj Perosi, je svetovno znan in ni treba govoriti o njem. Svoječasno je podal o njem navdušeno črtico s portretom ljubljanski „Dom in Svet“. Omenjeni oratorij se ni še nikoder proizvajal na Beneškem, zato je pričakovanje uprav febrilno. Proizvajal se bo štirikrat zaporedoma, namreč 5., 6., 7. in 8. septembra pod vodstvom Perosi-ja samega. Umetniki bodo izključno prve vrste, namreč okoli 50 ženskih glasov iz „Turinske akademije“, ki slovi za najboljšo koralno korporacijo italijansko; potem bo 60 moških glasov „Perosijevega salona“ iz Milana in okoli 90 izvrstnih milanskih orkestralnih profesorjev. Solisti bodo: slavni bariton Kaschmann, tenor Fasciolo, sopran gospica Ticci, mezzo-sopran Fino-Savio. Kakor se vidi, dogodek bo brez dvombe prve vrste, kar potrjuje že sama navzočnost skladateljeva, ki se ne udeležuje, če ne vidi gotovega umetniškega uspeha. Proizvajanje se bo vršilo v prostorni in krasni stolni cerkvi z jako nizkimi cenami. Plača se 2 liri vstopnine; potem notri, kdor želi sedeža, plača

4 lire za navadno stolico, 5 za boljšo, 8 za fotelj. Kdor se želi udeležiti naj v kratkem naznani dan, ter naj pošlje že naprej denar za vstopnino in sedež, da ne bo moral zunaj ostati, kajti, kakor se vidi, bo udeležba ogromna. Zato se je obračati na: „Comitato dell'oratorio „Il Natale di Perosi“ Udine (Italia).

Prva unijatska cerkev na Kranjskem. V Metliki na Dolenjskem so blagoslovili v nedeljo temeljni kamen prve unijatske cerkve na Kranjskem.

Salezijanci. Iz Turina nam poročajo sledeče: Med tem ko potrjujemo vest, da bodo kmalu prišli Salezijanci na Rakovnik pri Ljubljani, se naznanja, da se bodo na Laškem, posebno po zavodih, ki se nahajajo v Piemontu, še naprej vsprejemali oni mladenči, ki žele postati salezijanski duhovni. Že več let je od tega, kar prihajajo semkaj slovenski mladeniči; med temi je postalo že več klerikov in tudi že kak duhoven. Na ta način bode mogoče odpreti sčasoma še več slovensko-salezijanskih zavodov. In kdo ve, nekateri teh mladeničev bi postali še celo goreči misijonarji, ter šli v oddaljene dele sveta. Tukaj v Piemontu, ne daleč od Turina, se vsprejemajo najraje gimnazijci, ali pa vsaj taki mladenči, ki so z dobrim vspehom izvršili ljudske šole. Kar se plače tiče, ta je zelo znižana; tako, da stariši teh dijakov, ali pa njihovi dobrotniki in dobrotnice, to svoto lahko plačajo. Mesečina bode okrog 14 ih kron. Bolj natančno se bode odgovarjalo na prošnje, ktere naj se vložijo do konca meseca septembra. Prošnja naj se odpošlje na sledeči naslov: Prečastiti gosp. D. Mihael Rua, Via Cottolengo, 32, Turin-Italia.

Važna brošura. Sklepi II. slov. katoliškega shoda so ravnokar izšli kot brošura. Izvod stane 10 vinarjev. Naroči se v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani.

Velikansko drevo. Iz Rajhenburga pišejo: Dne 9. t. m. so nam privlekli iz Globočega pri Planini „starega očeta“ vseh jelk, to je velikansko hojo. Visoka je bila 82 metrov. Petnajst metrov nad zemljo meri jej kubično obtesan hloď 1 m 30 cm. v premeru. Dolenji hloď obsega 180 kubičnih črevljev, a drugi gorenji 92. Odpadki tega orjaka znašajo 90 kubičnih črevljev. Vsega lesa brez vej je imela torej ta hoja 362 kubičnih črevljev. Pošljemo jo v Trst. Pa sta še dve taki zverini v gozdu; podero jih skoro. Izvedenci jim prisojajo starost 11 do 12 sto let.

Utonil je dne 10. t. m. popoldne pri kopanju v Reki pri Vremskem Britofu na goriško kranjski meji gospod Vinko Brence, uradniški aspirant pri južni železnici v Divači. Prišel je s svojimi tovariši iz Divače k Reki in dočim so šli ostali v čoln ter se vozili po vodi, šel se je Brence kopat. Najbrže prijel ga je v vodi krč, tovariši so mu prihiteli na njegovo vpitje na pomoč, a bilo je prepozno. Brence potapljal se je že v vodi in izginil. Proti večeru potegnili so truplo iz vode. — Pokojnik je bil še-le v 26. letu svoje starosti, doma iz Velenja v Savinjski dolini na Štajarskem ter sin ondotnega nadučitelja Brenceta. Dokončavši učiteljske v Mariboru, bil je za učitelja v Laškem trgu, potem je služil kot enoletni prostovoljec pri vojaki in je po vojaščini vstopil k železnici v Divači.

Sestanek hrvatskih in slovenskih abiturijentov se je vršil te dni na Reki. Pri zborovanju v hrvatski čitalnici na Reki so imeli abiturijenti več govorov; naglašali so dolžnost dijakov glede politike in socijalnega vprašanja: dijaki morajo imeti ideale, katerih uresničenju morajo posvetiti svoje bivanje na visokih šolah. Povdarjali so tudi potrebo osnovanja podružnic družbe sv. Cirila in Metoda.

Drobne novice. Prijateljski večer slovenskih gimnazijskih abiturijentov iz l. 1891 bo v Ljubljani dne 20. avgusta t. l. — V Čikagi so si slovenski delavci ustanovili nov slovenski tednik „Zora“. — Dijaški list „Jug“ je prenehal. Tavčar si je pri tej vesti zadovoljno pogladil brado. — Stritarjevo rojstno hišo Pod smereko bodo spomladi podrli. Novo hišo so že pričeli zidati komaj korak od stare. — Sedemdesetletnico svojega rojstva je 15. t. m. slavil slovenski skladatelj g. dr. Avg. Ipavic. — Roparji so podobi Materje Božje v tržaški jezuitski cerkvi

oropali vse dragocenosti. Na Veliki Šmaren je bila kakor se iz Beljaka poroča, na zahomski planini otvoritev in blagoslovljenje nove planinske koče. — Češki kolesarji so prišli te dni na Slovensko, ter si ogledali lepo Gorenjsko, kjer so bili povsod lepo pozdravljeni. Danes so prišli v Ljubljano. — Umetniški stipendij je prejel od vlade dobroznani slovenski pisatelj g. Fr. Ks. Meško. — Nova fara v Ribnem se je v nedeljo dne 11. t. m. ustanovila z veliko slovesnostjo. — Na Črni prsti se je ponesrečil profesor Odörfer iz Požuna. Padel je preko 300 metrov visoke skale in bil takoj mrtev. — Konsumno društvo pri sv. Magdaleni spodnji v tržaški okolici je kupilo od g. Konstantina Federja za 20.000 gld. hišo na krasnem kraju ob istrski cesti, kjer si otvori svoj „Narodni Dom“.

Razne stvari.

Krivosni tatje. Zabeležiti nam je nekaj novih dejanj nekaterih židovskih tatov. Dödzsö, uradnik ogerske hranilnice, popihal jo je iz Budimpešte, za saboj odnesel je 60000 kron ptujega denarja. — Občinski tajnik Rappaport in davčni eksekutor Gedale sta zaprta pri deželni sodišču v Črnovicah. Poneverila sta več tisoč kron. — Trgovec z papirjem Grab popihal jo je v Ameriko, za spomin pustil je v Evropi 200.000 kron dolga. — 18letni prodajalec Adolf Freund na Dunaju ukradel je svojemu gospodarju nič manj nego 10.000 razglednic in jih je za 700 kron prodal nekemu vratarju. Značilno je, da o teh židovskih junaštvi molče židovski časopisi in — „Narod“.

O katoliških duhovnih piše odločni nasprotnik katoliške cerkve ortodoksni protestant profesor Schmoller: Bodimo še tako sovražni katoliškemu svečenstvu, če vidimo, kako hodijo od hiše do hiše, od koče do koče brez razlike na stan in premoženje delit bolnim in umrjočim svetu in tolažbe tudi pri taci, ki so od vseh zapuščeni, odkriti se moramo in odkrito priznati veliko moralno silo, ki v katoliškem svečenstvu deluje. Tako piše vsenemški protestantski profesor, ki je pač malo bolj „inteligenten“, nego Malovrh.

Potres. V ponedeljek zvečer se je pojavil po več krajih na Dolenjskem (in tudi na sosednjem Štajerskem) precej močan potres s podzemskim bobnenjem. Dimniki so se majali. Ljudstvo je bilo seveda silno prestrašeno.

Mlad samomorilec. V gozdu pri Štoreh blizu Celja so našli minuli teden obešenega 15letnega sina nekega boljšega posestnika. Zakaj se je fant umoril, ni znano.

Sodnjska poročila.

C. kr. okr. sodišče v R. je z razsodbo od 24. aprila t. l. o št. U 189/1/I župnika J. T. iz L. radi prestopka po § 420 k. z. obsodilo na 100 K globe, ker je ta baje P. V., ki je bil ob pripravljanju za prvo sv. obhajilo, poreden in neubogljiv, s tanjko šibico po glavi udaril, in ga lahko ranil. Pripomniti je, da župnik J. T. dotlej še ni bil nikdar kaznovan in da je bila poškodba čisto neznatna. Obdolženi župnik se je zagovarjal v tem smislu, da je P. V. — a samo na lahko po plečih kresnil, nikakor pa ga ni udaril na glavo. Edina priča kaznovani učenec P. V. je potrdil obtožbo in dasi so razne okolnosti kazale na to, da fantu morda ne gre preveč vere, mu je sodnik venderle verjel in razglasil omenjeno obsodbo. Vsled vsklica obtoženega župnika se je vršila vsklicna obravnava v Ljubljani. Razsodba prvega sodnika je bila glede krivde potrjena, kazen pa znižana na 20 K.

G. Jurij Dernovšek, župnik v Žabnici je pri c. kr. okr. sodišču v Radoljici znanega kandidata za peto kurijo Josipa Kopača tožil radi žaljenja časti, ker mu je ta na nekem socij. dem. shodu v Radoljici očital, da je on tisti župnik, ki se je baje nekoč v železničnem vozu nespodobno obnašal. Kopaču dolgo ni bilo možno dostaviti vabila na razpravo; končno se je pa to venderle posrečilo. Kopač se je zagovarjal da ni imenoval župnika iz Žabnice ampak župnika iz K. Dokazovanje je imelo ta-le vspeh: Kaplan Čemažar, ki je stal par korakov od Ko-

pača in je njegov govor sproti zapisaval in posameznim Kopačevim trditvam ugovarjal, je pod prisego potrdil, da je Kopač imenoval župnika iz Žabnice. Isto je potrdilo še daljnih zapri-seženih deset prič, med njimi take, ki so Kopaču v obraz in usta gledale, ko je dotične besede izgovoril; ena daljna priča je določno slišala besedo Žabnica, ni pa mogla povedati, kdo jo je izgovoril; trem drugim pričam pa se je dozdevalo, da je Kopač imenoval župnika iz Žabnice. Tri daljne priče so potrdile, da so iz shoda prihajajoči ljudje govorili le o župniku iz Žabnice, ena izmed teh prič je celo rekla, da so šli doma v imenik društvenikov družbe sv. Mohora gledat, kdo je sedaj v Žabnici za župnika, da bi vedeli njegovo pravo ime. — V svojo obrambo se je Kopač skliceval na svoje socij. dem. priče. Na obravnavo dne 9. marca t. l. jih je pripeljal šest. Izmed teh šestih je edini Kordelič, ki se je isti dan s Kopačem skupaj pripeljal iz Ljubljane v Radoljico potrdil, da je Kopač rekel: „župnik iz K.“, besede „Žabnica“ pravi, da ni slišal; vseh ostalih pet soc. dem. prič pa je Kopača zapustilo, in je ena izmed njih celo potrdila, da je po Kopačevih besedah med ljudmi na shodu zašumelo: no iz Žabnice je! Nato je sodnik obravnavo preložil v ta namen, da bo Kopač poiskal še drugih prič. In res se je še tisti dan Kordelič peljal med soc. dem. delavce na Savo pri iskat. Na prihodnjo obravnavo je pa prišlo šest daljnih soc. dem. prič, ki so vse določno potrdile da je Kopač rekel „župnik iz K.“, dočim besede „Žabnica“ nobena izmed njih ni slišala! Vsled predloga Dernovškovega zastopnika so se spisi odstopili drž. pravdnistvu, ki je pa uvedlo poizvedbe radi hudodelstva krivega pričevanja kar zoper obojestranske priče. Zaslišalo se je nekaj novih prič, in vršil se je tudi lokalni ogled v dvorani, kjer je bil Kopač govoril, doglalo se pa ni nič bistveno novega, razun da je nekaj prič potrdilo, da se je koj po Kordeličevem prihodu na Savo dne 9. marca t. l. tam razširila govorica, da je dotični župnik iz K., dočim se je preje govorilo splošno le o župniku iz Žabnice. Nato je drž. pravdnistvo preiskavo ustavilo. Vršila se je nova razprava pred okrajnim sodiščem. Pri tej so tri nove soc. dem. priče potrdile, da je Kopač omenjal župnika iz K., drugih nadržnosti pa iz Kopačevega govora te priče niso vedele prav nobenih. — Sodnik je nato razglasil sodbo in je Kopača oprostil, rekoč da tožitelj g. Dernovšek ni dognal dokaza, da je Kopač njega imenoval. Kopač se je seveda v pest smejal, čudno pa je gledal nabroj tistih prič, — poštenih gorenjskih korenin — ki so pod prisego potrdili, da so Kopača slišali in nekateri celo videli žaljive besede govoriti! — Seveda se je g. tožitelj Dernovšek pritožil in vsklicni sodni dvor v Ljubljani je res razsodbo zavrgel in Kopača obsodil na en teden zavora z utemeljitvijo, da je smatrati pač dokazanim po pričah Čemažar in drugih, da je Kopač res izustil besede „župnik iz Žabnice“. G. Dernovšek in pa tudi njegove priče so tedaj post tot discrimina rerum dobile venderle zadoščenja!

GLASNIK.

Razsodni protestantje o katoličanstvu.

Dandanes ni nobenega dvoma več, da protestantizem hira čimdalje bolj, ker zanika pozitivno krščanstvo, ter da izkuša nevarnosti v lastnem taboru zakriti z vojno na zunaj, z oživiljenjem sovraštva do Rima. Ta razvoj je lahko umeven: na zavednega, navdušenega protestanta pač ne more ostati brez vpliva, če primerja katoliško cerkev s protestantizmom in vidi, da je le-ta po svojem bistvu razpal v razna domnevanja in ugibanja in da se včasih celo taji Kristusova osebnost.

Toda mesto da bi iskali rešitve pred notranjim propadom v tem, da bi preiskali vzroke hiranja in pešanja ter se približali krščanstvu, hočejo protestantje ogenj v lastni hiši pogasiti na ta način, da izkušajo zažgati poslopje svojega

soseda. Zato pripuščajo, da „evangeljska zveza“ in druga enaka društva netijo sovraštvo proti Rimu, in sicer ne samo v Nemčiji, ampak tudi pri nas v Avstriji, kjer se katoličanstvo že itak grdi in psuje na vse mogoče načine. Seveda ne smemo vse protestante delati odgovorne za one surovosti, s katerimi so predbojevniki gibanja „proč od Rima“ blatili našo cerkev. Med njimi je mnogo poštenih, trezno mislečih mož, ki se ne dajo zapeljati vsakemu kričaču, ampak sodijo razmere tako, kakoršne so. V sledečem hočemo navesti nekoliko teh mož in kako mnenje so imeli o katoličanstvu.

O katoliški cerkvi priznava sloveči protestantski teolog Marcheineke, da ni ne v modroslovju ne v znanstvu sestava, ki bi bil na dani podlagi zgrajen s toliko gotovostjo in trdnostjo in ki bi bil s tako veliko umetnostjo, bistroumjem in doslednostjo izpeljan tudi v najmanjših delih. (System, II. 34.)

„Katoliška vera“, — je pisal še pred svojim spreobrnjenjem veliki zgodovinar Gfrörer, — „je, če se pritrdi njenemu prvotnemu aksiomu, tako dosledna kakor knjige Euklida, očeta geometrije“.

Z vso pravico je mogel liberalni pisatelj Karol Jentsch, ki že dolgo pričakuje razpada katoliške cerkve, pred kratkim pisati: „To stavbo, (katol. cerkev) smo toliko omajali, kolikor bi jo omajali majhni dečki, če bi s svojimi nožički praskali po kamenju enega njenih stebrov“.

Plemeniti protestantski pridigar, pesnik in učenjak Lavater je pisal grofu Stolbergu: „Jaz spoštujem katoliško cerkev kot staro, veličastno zgradbo, ki hrani stare, drage listine. Na silni podlagi sloni in lepot je tako bogata, da se ji ne morem dovolj načuditi. Porušenje te stavbe bi bilo porušenje vsega cerkvenega krščanstva.“

Angleški protestant, pisatelj Fritz William pa pravi: „Ne morem si kaj, da bi samega sebe ne vprašal, ni li vera, ki tako očitno, tako vstrajno in občudovalno pospešuje blagor človeštva, v vseh svojih zapovedih božja vera? Kako zelo se tudi čudim, če premišlujem starost vzvišene rimske cerkve, njeno velikansko razsežnost, njeno veličanstvo, njene krasne cerkve, njeno čudovito disciplino, ki se zdi, da jo je napravila neka nadnaravna moč; nepremično vztrajnost proti vsem preganjanjem, katere je pretrpela, slabost njenih nasprotnikov, ne glede na sramotenje, kričanje in grdenje; če premišlujem dostojanstvo, značajnost, kreposti in zmožnosti njenih branilcev ter spačenost in slabo vero njenih prvih napadovalcev; da so zginile tako mnoge krive vere, ki so se vzdignile proti njej“ (Briefe des Atticus, str. 52.)

Blagi Perthes (Hettinger, Die Krisis des Christenthums, Freiburg, 1881) je vzkliknil rekoč: „K. nji (katoliški cerkvi) se nagiblujemo vsi. Iz skušnje in zgodovine ne poznam nobenega vzgleda, da bi kak res blag, idealen človek kateragakoli veroizpovedanja se kedaj vmešaval med one pouličnjake, ki so poskušali s kamenjem in blatom ometati lesketajoča se okna te divne hiše.“

Protestantski profesor Kern je pisal l. 1824: Med nekatoličani, zlasti med protestanti so največje glave in najplemenitejša srca pokazala, da so naklonjeni katoličanstvu, kakor hitro so se seznanili z njegovim bistvom in če jih ni kaka druga zasebna korist odvrnila od izpremenitve njihovega mišljenja, kakor n. pr. Friderik Veliki, Katarina Velika, Fr. Bacon, Hugo Grotius, Leibnitz, Herder Nasprotno pa najbolj omejene glave in črni strankarji med protestanti najbolj divje napadajo katoličane.“ (Wiederlegung der Lang'schen Behauptung, Mainz 1884, str. 228.)

Dne 16. novembra 1894 pa je dejal v svojem predavanju vseučilišni profesor v Berlinu, višji vladni svetnik dr. Hübler: „Papeštvo je ena največjih prikaznij, kar jih je kedaj videl svet. Brez njega bi bil srednji vek plen barbarstva. Še dandanes bi obstajala brez papeštva velika nevarnost za svobodo narodov. Proti vse-mogočni državni oblasti je najboljša protitežje. Če bi ga ne bilo, izmisliti bi si ga morali sami.“

Gregorovius, sloveč zgodovinar, piše v svoji zgodovini mesta Rima: „Zgodovina nima dovolj proslavljajočih naslovov, da bi vsaj od daleč označila ves svet obsežajoče delovanje papežev ter njihova stvarjajoča dela in neminljivo slavo

... Njihova dolga vrsta bode na nebu kulturne zgodovine tvorila skupino, katere svit bode potemnel vse skupine knezov in vladarjev.

Tako torej govore resni, trezno misleči, nepristranski možje o katoličanstvu. Zdaj pa primerjajte to sodbo s pisarenjem starih „prijateljev vere in cerkve“, kakor so n. pr. dr. Tavčar, Slanc, Malovrh in še več drugih. Kdo ima prav, ne bo težko uganiti.

Delavske drobtine.

„Nesramnost klerikalcev“ v deželnem zboru Spodnje Avstrijskem preseza že vse meje. Ne samo, da so se predrznili zboljšati plače učiteljem, povzdigniti kmečki in obrtni stan, sklenili so sedaj vse delavske hiše oprostiti vsega deželnega davka. So pač čudni ljudje, ti dunajski kršč. socialci, kaj ne da, gospod Ivan Hribar! Upajmo, da stavi Ivan Hribar in njegov pobratim dr. Ivan Tavčar v deželnem in občinskem zastopu slične predloge.

Tako je prav. Tobačno glavno vodstvo odredilo je več pametnih rečij v korist delavstva. Izučili se bodejo delavci za hitro pomoč pri nezgodah, kakor tudi za zatiranje tuberkuloze. Delavkam se preskrbe mej delom sedeži. Ustanovile, odnosno razširile se bodejo strokovne šole za nadaljno izobrazovanje in delavske knjižnice. V Ljubljani tobačna tovarna dobi slovensko knjižnico. Znano je, da generalno vodstvo kolikor mogoče za delavstvo skrbi in gleda na zboljšanje delavskih razmer. Da ni vse tako, kakor bi moralo biti, in kakor je tu in tam drugod, ni vodstvo krivo, kriv je avstrijski sistem in pa tudi žal, državni zbor, ki ima kapitalistiško večino.

Delavska zmaga. V Keldenkirchenu v Renski provinciji na Nemškem stopilo je po krščansko socialnih strokovnih društvih organizirano delavstvo tobačnih tovarn v stavko, ki je trajala nad štiri mesece. V stavki zmagalo je popolnoma delavstvo, katero je vrlo podpirano bilo od nemške kršč. delavske organizacije. Dosežene bile so sledeče zahteve: upravičenje organizacije se pripozna, tekom štirih tednov izvrši se zvišanje plač, brezpogojni vsprejem v delo stavkujočih, žensko delo plačevati je jednako moškemu delu. Izpolnitev zahteve, naj se plačuje ženske delavke jednako moškim delavcem ni bila še v nobeni stavki stavljenja in tudi ne še tako dosežena. Iz tega se razvidi, da so krščanski delavci v dejanji, ne samo v besedi prijatelji tovaršic sotrpink. Stavkujoči zmagali so v stavki zato, ker so bili solidarni in organizovani.

Ne na Nemško! Gospodarska kriza izbuknila je na Nemškem. Omajane so banke in veliko industrijalnih podjetij se bori z bankrotom. Delavce odslavlja se trumoma iz službe, in bati se je, da se bode še več delavcev odpustilo. Svetovne industrijalne tvrdke Schuckert, Kraus in druge ne delajo izjem. Našim delavcem svetujemo: Ne v Nemčijo, ker sedaj ondi še domačini ne dobe dela.

Penzije v New-Južnem Walesu v Avstraliji so se zakonito uredile. Pravico do penzije imajo vsi stanovalci države, kateri najmanj 25 let že tam prebivajo. Naturalizirani državljani imajo pa pravico do penzije že v desetih letih potem, ko so bili naturalizirani. Do penzije nimajo pravice oni državljani, katerih tedenski zaslužek presega 25 kron in pa opetovano zaradi hudodelstev kaznovani. Do penzije imajo pravico državljani po izpolnjenem 65 letu. Za jedno umirovljeno v zakonsko polovico odmeri se pokojnina z 950, kronami za vsacega posameznika pa znaša pokojnina 650 kron na leto.

Pomanjkljiv obrtni red. Nek obrtni nadzornik hotel je omejiti v nekem podjetju kazni tako, da mera istih skupno ne bi smela presežati 20% mezde. V dotičnem podjetju znašale so nekatere kazni nad 50% plače. Ministrstvo pa je odločilo, da imajo podjetniki pravico delavce kaznovati v kakor si bodi visoki meri, ker ni zakona, ki bi omejeval višino kazni. Žalostno, da je v blaženi Avstriji na tak način delavstvo izročeno velikemu kapitalistu.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

Stari trg št. 19

priporoča

najnovejše vizitnice, kovert s firmo, naslovna pisma ter vsa v to stroko spadajoča dela.

Iščem

gostilničarja in učenca

za trgovino z mešanim blagom

A. Casagrande

(27) 2—1

v Ajdovščini.

Pisar

ki ima prvo pisarniško in za zemljeknjižno vodstvo izkušnjo, ter večletno sodno prakso, želi ustopiti pri notarju ali odvetniku v službo.

Naslov pri upravištvu tega lista. (27) 3—1

Pri nakupovanju

suknenega in manufakturnega blaga

se opozarja na tvrdko

HUGO JKL

v Ljubljani

v Špitalskih ulicah št. 4.

Velika zaloga (25) —1

suknenih ostankov.

Na prodaj je pod ugodnimi pogoji

lepo posestvo

ob izlivu kamniške Bistrice, obstoječe iz hiše, gospodarskega poslopja, skladišča in dobro ohranjenega mlina. Okrog mlina je skupaj ležeča zemlja, katera obsega 5 oralov njiv, 10 oralov pašnikov, 5 oralov gozda, vse v prav dobrem stanu. Za mlinarski obrt je zelo pripravno ker je mlin ob stanovitni vodi. (24) 2—2

Več se izve pri upravištvu „Slovenca“.

Strešno opeko

navadne oblike, tisoč 14 goldinarjev,

prodaja (19) 8—5

J. J. Kantz v Ljubljani,

Rimska cesta št. 16.

Pravo naravno sadno žganje

kakor češpljevec, češnjevce, hrušovec itd. za namako jagod in drugega sadja

prodaja samo

L. Benedik, Ljubljana

Dolenjska cesta.

Po pošti pošiljam zaboje po 5 kg s 3 l in po 10 kg s 6 l vsebine po povzetju. (23) —2

Špecijaliteta!

KALSDORF-ERJEVA SLATINA

najčistejša štajerska alkalič. murijatična kislina.

Najfinejša namizna voda, ki ne očrnuje nobenega vina. Izvrstna pijača, ki je dobila v vseh špecerijskih in delikatesnih trgovinah in drogerijah ali po

Oskrbništvu studenca v Kalsdorfu ob južni železnici.

(28) 3—1

F. P. VIDIC & Co. v Ljubljani

ponujajo po najnižjih cenah vsakokoli množino

zidarske opeke

zarezane strešne opeke

(Strangfalzziegel) rudeče in črne, z zraven spadajočo

stekleno zarezano opeko in strešnimi okni iz vlitiga železa lončene peči in štedilnike

lastnega izdelka

Roman-cement

lastnega izdelka

Dovški portland-cement

kakor vse v stavbinsko stroko spadajoče predmete.

Najnižje cene!!!

(22) —5

Govor dr. Šusteršiča

na volivnem shodu dné 11. avgusta t. l.

Častiti gospodje volivci! Slavni zbor!

Ako danes, po precejšnjem presledku, stopim zopet pred svoje volivce, imam za to mnogo povoda, in prav poseben vzrok je splošni politični položaj, v katerem se nahajamo.

Razmere v državni zbornici.

Ko smo šli lansko jesen v volitveno borbo, bili smo vsi in bile so vse stranke brez izjeme prepričane, da stojimo pred državno krizo, da bode v novem drž. zboru zopet prevladovala obstrukcija, in da nikakor ne bode mogoče, težavam biti drugače kos, nego s temeljitimi državnopravnimi izpremembami: z izpremembo ustave, kratko malo, da se bode morala cela država prestaviti na drug temelj, ker drugače ne bomo prišli do normalnih razmer v našem državnem življenju.

Mej tem časom pa se je, vsaj navidezno, marsikaj izpremenilo. Res so, ko se je drž. zbor sešel, Mladočehi takoj zopet pričeli z obstrukcijo, in ako se upošteva položaj mladočeske stranke, ako se upošteva velika krivica, katera se je zgodila češkemu narodu s tem, da so se preklicale jezikovne naredbe, potem se ne more tajiti, da je bila mladočeska obstrukcija vsaj mnogo bolj utemeljena in opravičena kakor svojedobna obstrukcija liberalne leve. Toda ta obstrukcija je trajala le kratek čas, drž. zbor pa je vsaj navidezno prišel v popolnoma normalen tir. Začel je delovati in pričela se je doba tako plodovitega parlamentarnega delovanja, da se lahko meri z najbolj plodovitimi dobami, odkar imamo ustavno življenje v Avstriji. Najvažnejše zadeve, ki so velikanskega narodnogospodarskega pomena, o katerih bodem podrobneje šele pozneje govoril, so se rešile v tej dobi.

In vendar rečem, da se mi zdi ta normalnost naših razmer samo navidezna. Drž. zbor je deloval skozi nekatere mesece, — ali zakaj je deloval? Zato je deloval, ker je vlada prišla s samimi takimi predlogami, ki so jako popularne, s katerimi je ljudstvu kaj dala! Zaradi tega ni mogla nobena stranka vzeti nase odija s tem, da bi bila zavirala delovanje drž. zbora, ko se je šlo za ljudstvu tako koristne stvari. Vlada v tem minulem zasedanju od zastopnikov ljudstva za-se, odnosno za državo, ni zahtevala nič, pač pa je dala na razpolago celo milijardo, ter rekla: To milijardo si razdelite za železnice, vodne ceste itd. Naravno je, da je v takih razmerah drž. zbor bil delaven, da so se vladne predloge razpravljale, da se je glasovalo, ker vse stranke so bile interesirane na tem, da pride ta milijarda med ljudi, da pride enkrat na državne stroške nekaj denarja med ljudstvo. Naravno je torej, da je državni zbor deloval.

Bodoče težave.

Na jesen pa stopijo druga velika težavna vprašanja do drž. zbora. Prva težava bode že vprašanje, kako pokriti te velikanske stroške, katere si je država nakopala v baš pretekli dobi. Ako ima država novih stroškov, potem je samo ob sebi umevno, da mora dobiti tudi novih dohodkov, s katerimi pokrije te stroške. In že tukaj bodo počila nasprotstva med strankami, in sicer se bodo nasprotstva osobito pojavila med socialnimi strankami, katerim je mar socialni preporod naroda, katere hočejo, da se nova bremena naložijo

so v stanu bremena nositi, — in med liberalnim kapitalističnim strankami, katere vedno nova bremena nakladajo široki masi ljudstva. In tukaj bodo velikanske težave! Kakor pa danes stoje razmere v drž. zboru, bode težko dobiti večino za nov davek, ako ta nova bremena niso urejena tako, da v prvi vrsti zadenejo bogatejše sloje.

Davek na vožne listke.

Vlada je že predložila neki zakon, s katerim hoče vsaj del novih stroškov pokriti, in to je zakon o davku na vožne listke na železnicah. Že pri tem zakonu bodo največje težave, in vprašanje je, ali bode mogla vlada dobiti za ta predlog večino. Kajti ne morem tajiti, da končno, akoravno je davek na vožne listke predlagan za drugi in prvi razred mnogo višji nego za tretji razred, in akoravno se ozira dotična predloga na lokalni promet, vendar ne smemo pozabiti nikdar, da večina, in sicer ogromna večina ljudstva, se vozi v III. razredu, in da bode končno največji del tega davka moral vendar-le plačati III. razred. (Pritrjevanje.) Nobena stranka, kateri je mar blagor ljudstva, ne more glasovati za to, da se največje breme zvali na tiste, ki se vozijo v III. razredu, to je za kmete, delavce, ki morajo čestokrat žal daleč po svetu iskati svoj kruh.

Tu nič ne pomaga, če se tudi lokalni promet popolnoma tega davka oprosti, treba je pomisliti, da se mora delavec mnogokrat voziti jako daleč, da pride do dela in do kruha. In pri njem se pozna vsak krajcar, katerega mora plačati; ta novi davek bi bil torej res velika obremenitev najnižjih slojev.

Kar se naše stranke tiče, je umevno, da za tak predlog ne bode glasovala. (Odobranje.) Ali naša stranka ne bode sama odločevala. Odločevati bode mogla samo z drugimi strankami. Ali nado imam, da se morebiti v državnem zboru sploh za ta davek ne bode večina našla.

Nagodba z Ogrsko.

Torej že pri vprašanju pokritja bodo največje težave. Drugo vprašanje, pri katerem bodo še mnogo večje težave, je pa veliko državno vprašanje, vsled katerega so od Badenija do danes še padle vse vlade, padla vsa ministerstva, namreč nagodba z Ogrsko. Kakor vam je znano, je ta nagodba, katera se ponavlja vsakih 10 let, doslej bila jako krivična za tostransko državno polovico, za Avstrijo, pač pa ugodna za Ogrsko. Ogrji so znali vedno tako operirati, in naše večinoma vse bolj ali manj liberalne vlade so bile vedno tako prijenjljive napram liberalni Ogrski, da se je vedno uredilo razmerje tako, da so Ogrji imeli 70% pravic in mi pa 30% pravic; da se je pa to zvrnilo, smo morali mi plačevati 70%, Ogrji pa samo 30% za skupne stroške! (Velika veselost.)

Torej za tako poravnavo in za tako nagodbo se mi ne damo več dobiti, in jaz mislim, da sploh drž. zbor take nagodbe ne bo več sprejel, ker dvomim, da bi imela večina državnega zbora pogum, za tako krivično nagodbo še enkrat glasovati.

Tako nagodbo pa mora vlada na vsak način skleniti z Ogrsko, ker drugače pridemo pri trgovinskih pogodbah v največje homatije. Ogrska nam napravi potem carino

iz Ogrske in potem smo naenkrat v najlepši carinski vojski z Ogrsko, kar bi ne koristilo ugledu države na zunaj in bi avstro-ogorskemu cesarstvu odvzelo možnost, kot jednotna skupina sklepati trgovinske pogodbe z inozemstvom. Vsaka vlada pravzame torej dolžnost, da nagodbo postavi na zakoniti temelj, in doslej je še vsaka vlada od Badenija sem ob tej dolžnosti padla. Sedanji ministrski predsednik Körber se še te naloge doslej ni lotil. Lotiti se je pa bode vlada morala v najbližji bodočnosti zaradi trgovinskih pogodb, ker druge države ne bodo hotele sklepati trgovinskih pogodb z nami, dokler ne vedo, če bode Avstrija tvorila z Ogrsko skupen carinski okoliš, ali pa bode Ogrska zase država, ki bode zase sklepala trgovinske pogodbe, in Avstrija zopet zase država, ki bode tudi zase sklepala trgovinske pogodbe. Torej to so jako zmedene razmere, in vsaka vlada mora težiti za tem, da razmerje med Ogrsko in nami postavi na zakonito podlago. S tem pa so združene take težave, da se utegne pri tem — vsaj tako sodijo mnogi, ki imajo jako trezno sodbo — ves položaj razbiti.

Edina zdaj mogoča vlada.

Seveda so nekateri politiki, ki pravijo, da se da tudi to vprašanje rešiti, in sicer po tem potu, da se ustanovi stalna večina v državnem zboru, ki prevzame državno krmilo in s tem združene dolžnosti in žrtve. Stalna večina, to je tisto zdravilo, pravijo, ki bode ozdravilo naše parlamentarno življenje. O tem zdravilu govorijo dandanes veliko zlasti tisti politiki, ki so lačni po ministerskih portfeljih, kajti če bode stalna večina prevzela vso vlado v Avstriji, potem pride — tako mislijo — za gotove politike, ki se smatrajo sposobne za visoka mesta, čas, da zasedejo ministerske sedeže.

Ali kakor je položaj danes, moram reči, da bi bila trdna večina največja nesreča za naš politični položaj. Kajti v tistem hipu, ko bi se našla ta večina — in danes se govori najraje o liberalni koaliciji, katera najde zastopnike na desni in levi — kakor hitro se ustanovi trdna večina, imamo zopet obstrukcijo, ker po izkušnjah prejšnjih let ne bode nobena stranka pustila, da bi vlada dala druga stranka in da bi se oživilo strankarski regiment v državi. Kakor hitro imamo stalno večino, imamo obstrukcijo! Potem je pa zopet vse v zraku. Vlada bi ne mogla storiti večje napake, kakor če bi pospeševala oživetje stalne večine v parlamentu. Danes, ko ena stranka drugi niti čez cesto ne zaupa, ko je vse razkosano in razdrapano v državnem zboru še od večletne obstrukcije, danes zamore v Avstriji vladati samo nadstrankami stoječe uradniško ministerstvo pod pogojem, da je to ministerstvo zares strog nepristransko, da varuje zakon v vsakem oziru, da kolikor mogoče stori dobrega in koristnega za ljudstvo, ministerstvo, ki se ne naslanja na kako strankarsko večino v državnem zboru, pač pa na večino ljudstva, na večino narodov, — to je sedaj edina mogoča vlada. Parlamentarna vlada pa je sedaj v Avstriji, pri sedanjih političnih razmerah popolnoma nemogoča. Parlamentarna vlada v Avstriji bode še le takrat mogoča, ko se porazdelajo

njega krivičnega volivnega reda, pojte enkrat za vselej domov! in ko se potem uvede splošna in enaka volivna pravica! Samo na podlagi takega novega pravičnega volivnega reda izvoljeni parlament, ki bode zastopal ljudstvo, pa nekatere privilegirane stanovne, bode sposoben, ustvariti in nositi parlamentarno vlado. (Burno odobranje.)

Omenil sem že stalne večine, o kateri se v najnovejšem času dokaj govori v našem javnem življenju in pod katero stalno večino mislijo dotični politiki osobito liberalno koalicijo, združene liberalne elemente od desne in leve. Jaz upam, da do te večine ne bode prišlo, in sicer že zaradi tega, ker se bode po mojih mislih našlo zadostno število treznih elementov v državni zbornici, kateri bodo to zaprečili; tudi vlada mora gledati, da to zapreči, v državnem interesu.

Poljaki.

Velika naloga pripada pri rešitvi tega vprašanja poljskemu klubu. Ta je najmočnejši izmed vseh klubov v državnem zboru in nastopa popolnoma solidarno, akoravno so v klubu razne struje. Ta poljski klub je danes močnejši, kot prej. Že je volitev se je pomnožen v državnem zboru, toda — saj so vam znane pripovedbe o galicijskih volitvah! Poljski klub je res prišel jako močen nazaj, ali galicijska opozicija so zatrjevali, da te volitve niso bile prav volitve! Klub je moral prestat nekako vojno, v kateri so se rabila vsa sredstva. Osobito je bil v hudi vojni zoper krščansko kmečko stranko, takozvano stranko Stojalowskega, katera ima največji vpliv na krščansko kmečko poljsko ljudstvo. To je jako slabilo moč poljskega kluba, ker vsaka vlada mu je lahko žugala, češ, ako ne greš z menoj, bomo zapustili državni zbor in pri novih volitvah podpirali vaše nasprotnike, in vaših mož bode malo prišlo nazaj.

Zdaj v zadnjem času pa se je zgodilo nekaj, kar je največjega pomena za utrditev poljskega kluba, in sicer dejstvo, da se je ta klub spravil s krščanskokmečko stranko poljsko. Kakor znano, ima ta poljska stranka 4 poslance v drž. zboru, kateri so prvotno vstopili v slovanski centrum, v klub, katerega je osnovala slov. kat. nar. stranka. Proti koncu zasedanja pa so vstopili v poljski klub. Jaz odkrito priznavam, da sem storil, kar je bilo v moji moči, da se je poljski klub s temi poslanci spravil in to v interesu konservativne krščanske politike v drž. zboru. Poljski klub je bil vselej, in to kaže tudi minulo zasedanje, najbolj zanesljiva zaslomba konservativne, krščanske države politike. Poljski klub je tam, kjer se je šlo za boj proti krščanstvu, vedno stal na strani krščanstva, med tem ko je mladočeska stranka bila razdeljena in so nekateri člani, ne vsi, če prav deloma le na tihem, podpirali liberalne naskoke na krščanstvo. Poljski klub pa je bil vedno zanesljiv za krščanske ideale, ker v njem odločno prevladuje krščanski element. Vsled tega je bilo največjega pomena, da neha ta razpor med krščansko kmečko stranko poljsko in med poljskim klubom, in jaz sam sem v dolgem posvetu, katerega sem imel v tem oziru s Stojalowskim, voditeljem krščanske kmečke stranke poljske, prigovarjal mu, da se poravna, seveda pod kolikor mogoče ugodnimi pogoji. Danes je to vprašanje rešeno, in jaz sem v poljskem klubu našel svojega prijatelja.

poljski klub. S tem vstopom se je poljski klub bistveno konsolidiral, in nihče sedaj ne more več reči, da bi poljski klub ne zastopal poljskega naroda. S tem ima poljski klub proste roke, in ker ima proste roke, zaradi tega se tembolj zanašam na to, da ne bode dovolil, da bi prišlo v drž. zboru do liberalne večine in da bi zopet nastala kaka doba liberalne prevlade v naši državi. Izrekam pa tudi nado, da poljski klub sklene sprave še na drugi strani z bratskim rusin-skim narodom! To bi še bolj utrdilo moč poljskega kluba, ki bi imel potem nepremagljivo pozicijo.

Toliko o splošnem političnem položaju, o katerem bi se dalo še mnogo govoriti. Toda čas poteka, in zato preidemo na druge stvari, katere bodo moje cenjene volivce morebiti najbolj zanimale.

Naši stranki v drž. zboru.

Kakor znano, so se lanske volitve pri nas na Kranjskem izvršile tako, da je prišlo 6 katol.-narodnih poslancev in 3 liberalni slovenski poslanci na Dunaj. Danes, ko stojimo na pragu novih volitev za dež. zbor, je jako zanimivo ogledati si nekoliko delovanje teh dveh strank v drž. zboru v pretekli dobi, kajti o tem, mislim, je danes vsak razsoden človek na jasnem, da stranka ne gre soditi po programih in ne po obljubah, katere delajo pred volitvami, ampak po njihovem delovanju, potem, ko so izvoljeni dotični poslanci. (Klici: Tako je!) Torej oglejmo delovanje katol. narodne stranke v drž. zboru in oglejmo ob enem tudi delovanje liberalne slovenske stranke v drž. zboru, in potem naj si vsak razsoden človek sam napravi sodbo, komu je kaj zaupati in komu nič zaupati.

„Slovanski centrum“.

Kakor je znano, je katol.-nar. stranka v drž. zboru zasnovovala klub, ki se imenuje „Slovanski centrum“. Ta svoj klub je katol.-narodna stranka zasnovovala na krščansko demokritični podlagi, to se pravi, na podlagi ljudstvu prijaznih krščanskih načel. Mi nismo gospodarska stranka, ampak smo ljudska stranka stranka priprostega naroda, in zato se borimo na obeh fronti dosledno za splošno enako volilno pravico, ker ne moremo izpredvideti, zakaj ima 1 veleposestnik več pravice, kot tisoč drugih državljanov. (Odobranje.)

Osobijo smo v prvo vrsto svojega programa postavili kmečko vprašanje, pravice in koristi kmečkega stanu, in v soglasju s temi pravicami koristi in pravice vseh proizvajalnih stanov, obrtnikov, delavcev itd.

Ali smo se držali programa ali ne? To je vprašanje, katero nam smejo staviti volivci. Ali smo izvršili, kar smo obljubovali, ko smo šli v volitve lanske leto?

Oglejmo si pred vsem predloge, katere je stavil naš klub, slovanski centrum, v drž. zboru.

Potresno posojilo.

Mej prvimi predlogi je bil moj nujni predlog, da naj se brezobrestno potresno posojilo, katero je država leta 1895 dala mestu, deželi in pa obrtnikom, odpiše, odpusti. V slučaju požara dobi zavarovane zavarovalno svoto, za potres pa nihče ne zavaruje. Tukaj je dolžnost države, da ona odškoduje dotične po tej izredni nesreči zadete prebivalce. To je bilo naše stališče in predlagali smo, da država tiste svote popolnoma odpusti. Dala je bila, kakor znano, za hišne posestnike ljubljanske 1.700.000 gld., potem za kmečke posestnike 1.245.000 gld. in za obrtnike 100.000 gld.

Vsega nismo dosegli, kar smo predlagali, ali vendar smo veliko dosegli. Mi smo zahtevali največjo ugodnost ki je sploh mogoča bila: popolni odpust — in vlada se je z nami pogajala in končno smo vendar precej dosegli. Vsaj je znano morebiti mnogim izmed vas, kako se je prej postopalo, če je kdo prosil, da se odpiše posojilo. V kratkem času je dobil tiskan odlok, katerega so imeli pri vladi že kar naprej pripravljenega, da se prošnja odbije. Malokdo je dobil kako majhno olajšavo. Potem pa, ko smo mi svoj predlog stavili, so se

dilo z Dunaja, kako mora postopati in da mora biti skrajno prijenljiv. To je zgolj zasluga katol.-narodne stranke. Tako je prišlo do tega, — meni so znani slučaji — da so velike svote, osobito tudi v okolici, popolnoma odpisane, popolnoma odpuščene dotičnim posestnikom. V tem oziru torej lahko rečem, da sme katol.-narodna stranka ponosna biti na svoj vspeh.

Kako pa se je vedla temu vprašanju nasproti liberalna slovenska stranka?

Ko je bil ta predlog stavljen, pri katerem so liberalni ljubljanski meščani morebiti še bolj interesirani kakor posestniki na deželi, precej so začeli liberalci po „Slov. Narodu“ in po drugih svojih umazanih listih kričati, da iz tega ne bo nič, da je to neumnost, da je cela stvar zavožena itd. Najznamenitejši pa se je obnašal v tej stvari voditelj narodne liberalne stranke dr. Tavčar sam v drž. zboru. To je treba nekoliko natančneje pribiti na steno!

Naš predlog se je bil izročil takozvanemu »Nothstandsausschuss«-u, to je odseku, ki se ima baviti z vsemi predlogi, ki se tičejo podpor poškodovancem po elementarnih ne-zgodah. Temu odseku je bila torej cela stvar odkazana. Že precej v I. seji tega odseka, katerega član je poleg mene tudi dr. Tavčar, tega moža ni bilo zraven. Ko se mu je očitalo v katoliško-narodnih listih, je prišel k prihodnji seji in rekel, da vabila ni pravočasno prejel. Dobro! On povabila ni pravočasno dobil! Verjemimo mu to vsi! (Smeh.) 8. marca pa se je razpravljala ta zadeva zopet v odseku, in dr. Tavčar je bil navzoč. Najpopred sem izpregovoril jaz in utemeljeval svoj predlog, ter zahteval, da se predlog sprejme in vse brezobrestno posojilo odpiše, ker ako se delajo izjeme, se delajo tudi krivice, to vemo vsi. (Klici: Tako je!) Saj vemo, kako to gre. Vpraša se najprej na deželi žandarja, in ta žandar se svojim poročilom navadno že končno odloči. Jaz imam vse spoštovanje do žandarjev, ali toliko skušenosti pa vendar vsakemu mej njimi ne pripisujem, da bi mogel zanesljivo poročati, kdo je bolj potreben in kdo manj. Tu je treba natančno poznati imovinske razmere! Tukaj pri mestnem magistratu pa imajo nekateri meščani tudi svoje posebne prijatelje, in tistim gre tudi vse gladkeje kot drugim, to tudi vemo. (Veslost.) Jaz sem torej stavil predlog, da naj se vse odpiše. Vladni zastopnik je pa temu oporekal, češ, potem se bode pa marsikateremu odpisalo, ki ni potreben. Mogoče, da bi se to zgodilo, toda jaz ne poznam hišnega posestnika, ki bi tega odpisa ne bil potreben, ne v mestu in ne na deželi. Jaz vem, da te lepe nove palače, ki jih vidim po Ljubljani, so tako obremenjene, da niti ena opeka ni last dotičnih posestnikov! In še hujše je na deželi! Kmet ne dobiva nikake najemščine od svoje hiše: denar, kateri leži v njej, je mrtev kapital. Če mora kmet na novo graditi svoje poslopje, če mora utakniti tisoč, dva tisoč goldinarjev v svoje poslopje, tedaj je to prava katastrofa zanj, kajti kedaj mu bode posestvo neslo dva tisoč goldinarjev? Do sodbne dne ne! (Živahna veselost in odobranje.) Zaraditega sem rekel: »Nobenih izjem ne delati. To je edino pametno.

Kaj pa je rekel dr. Tavčar v odseku? On pravi — jaz sem vse natančno stenografirao, kar je govoril — on pravi: Ta splošni odpis, to je ideal, za katerega sem tudi jaz, za katerega sem za to, da ne bode dr. Šusteršič pozneje rekel, da sem mu jaz vse podrl. (Smeh.) On tedaj ni iz stvarnih razlogov zato, ampak zato, da ne bodem jaz rekel, da ni zato! (Smeh.) To me spominja na nekega preprostega moža v nekem občinskem svetu. Pri neki seji so se posvetovali o stvari, važni za občino. Končno se je glasovalo. Ta mož pa je bil eden tistih, ki na vse strani najraje držijo, in ko je prišla vrsta nanj, da odda svoj glas, je rekel: »Jaz ne rečem ne »da« in ne »ne«, da ne bo potem kdo prišel in rekel, da sem rekel »da« ali pa »ne«!

Tega velikega državnika je posnemal tudi zastopnik in voditelj slovenske inteligence, zastopnik

v odseku o mojem predlogu takole izrazil: Da, to pa vseeno ne gre, da bi pri vseh enako bilo. Vse se ne sme v en lonec vreči. To bi bila velika krivica. Pa vkljub temu, da bi bila velika krivica, sem jaz vseeno za to, da ne bode moj tovariš rekel, da sem zoper to.« (Ves čas velika veselost.) Na ta način je torej zastopnik ljubljanskega mesta, katero je pri tej stvari udeleženo z 1.700.000 gld., zastopal ljubljansko mesto in svoje volivce v državnem zboru!

Ni čudno, da se je potem v ravno tisti seji tega odseka vladni zastopnik skliceval na besede doktor Tavčarja. Seveda vlada vedno gleda, da mošnjiček kolikor mogoče zapre! Sekcijski načelnik Roža se je skliceval na to, češ: Saj je rekel zastopnik ljubljanskega mesta sam, da to ne gre, da bi se vsem posojila odpisala! Tudi te besede sem si zapisal v večni spomin, da se spozna, na kak način je zastopal dr. Tavčar koristi svojih volivcev.

Pojdimo naprej.

V plenarni seji državnega zbora je prišla ta stvar v razgovor in odločitev dne 28. marca. 28. marca se je torej obravnavalo o tej za ljubljansko mesto velevažni zadevi v državnem zboru. In koga zopet ni bilo v zbornici? Dr. Tavčarja! (Klici: Škandal!) Ni ga bilo zraven! Gori so sedeli Plantan, Ferjančič in ne vem še kdo, in meni je neki mladočeški poslanec pravil, da so se ti strašansko jezili in zabavljali čez svojega voditelja, da ga ni bilo v zbornici.

Zopet je meni pripadla naloga, da zastopam interese ljubljanskega meščanstva! Povdarjal pa sem, da se mora pri rešitvi tega vprašanja upoštevati zlasti tudi okolica, ker je kmet relativno morebiti še hujše prizadet, nego meščan, že preje, kajti kmet nima nobenega dohodka od svojega poslopja. A potegnil sem se ravno tako odkrito tudi za meščanstvo, ako-ravno velika večina ljubljanskega meščanstva ravnatoko čez mene zabavlja, kakor »Slovenski Narod«. (Veslost.) Jaz smatram za svojo dolžnost kot poslanec tako, da ne delam nobenih razločkov, temuč da imam zastopati koristi vsega ljudstva, vseh stanov, in jaz mislim, da bo že še prišel čas, ko bode ljubljanske meščane za kakim voglom pamet srečala! (Viharna veselost.)

Torej jaz sem govoril tam in zastopal interese svojih volivcev. Oni liberalci pa so sedeli tam zgoraj, sami zastopniki »inteligence« — in »inteligence« si je vendar izbrala »najinteligentnejše«! — Sedeli so tam, notar Plantan in Ferjančič, in nobeden ni bil v stanu, samo kihniti pri tej priliki! (Veslost.) Samo zabavljali so čez nenavzočega dr. Tavčarja! Zakaj pa se ni Ferjančič ali Plantan oglašil pri tej priliki, ko se je šlo za več kot tri milijone goldinarjev, katere naj bi država podarila deželi? Toda reči moram, da je dr. Tavčar s tem, da ga ni bilo v zbornici, celi stvari največjo uslugo storil, (Veslost.) kajti če bi bil v državnem zboru tako govoril, kakor v odseku, potem bi bil celi stvari še več škodoval! (Živahna veselost!)

Dr. Tavčar se je skliceval v tej zadevi v svojih listih na to, da je vlada rekla, da bi na noben način v to ne privolila, da bi se odpisal ves dolg. Da, moj Bog, to je vendar gotovo, da bode vlada tako govorila. (Odobranje.) Vlada bi morala popolnoma na glavo pasti, če bi se ne branila, podariti treh milijonov deželi. Toda razmere so bile take, da je bilo mogoče pod pritiskom splošne naklonjenosti vlado prisiliti do največjih koncesij!

Ce hočem od koga kaj kupiti, in on reče, da zahteva tisoč goldinarjev, vendar ne bom precej obljubil tisoč goldinarjev, ampak bodem ponudil manj in potem bodeva »glihala«. Ali pa če prodajam, bodem zahteval kolikor mogoče veliko, in če bo kupec ponudil manj, bodeva tudi »glihala«. Tako se je moralo postopati tudi nasproti vladi. Zahtevali smo, kolikor mogoče veliko — da smo potem tem lažje »glihali«. (Odobranje.)

Toda, jaz mislim, da o tej stvari je javna sodba že narejena in da ni treba več

Drugi predlogi »Slovanskega centra«.

Preidem k drugim predlogom »Slovanskega centra«.

»Slovanski centrum« je vložil v preteklem zasedanju veliko število predlogov v korist ljudstva. Nekateri teh predlogov so splošno socialnega pomena, drugi predlogi so osobito važni za kmetijski stan.

Naj omenim samo nekatere! Predaleč bi šlo, ako bi hotel omeniti vse!

»Slovanski centrum« je vložil v seji dne 12. februarija predlog v varstvo kmečkih interesov pri trgovinsko-političnih zadevah. Kakor je znano, se imajo v kratkem skleniti trgovinske pogodbe z vnanjimi državami. Pri teh trgovinskih pogodbah je pa navadno tako, da ima glavni dobiček velika industrija; v njeno korist so sklenjene v prvi vrsti take pogodbe, pri tem se pa prezirajo interesi kmečkega stanu. Zato je treba gledati, da se interesi kmetijstva pravočasno varujejo.

Tako na primer je znano, da ima Avstrija velik izvoz živine na Nemško. Ako se pa Nemčiji pri sklepanju nove trgovinske pogodbe prizna visoka carina na živino, katera bi šla iz Avstrije na Nemško, potem so naši živinorejci hudo udarjeni, kajti oni bi morali živino ravno toliko ceneje prodajati, kolikor je carina višja, ali pa izvoz na Nemško opustiti! In tako gre pri raznih kmetijskih pridelkih. Torej smo predlagali, da pri pogajanjih, katera se vodijo med našo in drugimi državami, naj vlada skrbno varuje interese in koristi poljedelca. (Odobranje.)

Nadalje smo stavili predlog o zakoniti uredbi kartelov. Kaj so karteli? Veliki fabrikanti in veliki trgovci se združijo, napravijo zvezo, in potem za tako blago, katero imajo do cela ali večinoma v rokah, določijo: Po tej in tej ceni bomo to in to prodajali. Posebno se radi sklepajo karteli pri kakem blagu, katero vsak človek mora kupovati: pri sladkorju, petroleju itd. Pod uplivom takih kartelov zamorejo potem kartelizirani podjetniki blago veliko dražje prodajati kot je vredno. To pa hudo zadene široko maso ljudstva, ki mora najnujnejše potreščine predrago plačevati. To je gotovo, da vsakdo potrebuje v svoji hiši sladkorja in petroleja. — Petroleja dandanes priprost človek več potrebuje kakor pa bogataš, ker poslednji ima v svoji hiši električno ali pa plinovo luč. To torej zadene ravno revnejše. Zato smo predlagali, da naj se izda zakon, po katerem se bode odiranje in izsesavanje ljudstva po takih kartelih v bodoče odpravilo. (Odobranje.)

Nadalje smo predlagali 12. februarija, da naj se poddrži notarijat. Notarijat je uredba, katera je v silno breme osobito kmečkemu stanu. Kmečki stan mora redno nositi neko gotovo svoto v notarske pisarne. To pa je popolnoma nepotrebno, zaradi tega, ker so notarski posli taki, da bi jih morali prav za prav izvrševati državni uradniki. Država naj namesti uradnike in ti naj bodo ljudstvu za notarske posle na razpolago. Saj je itak od vsacega tacega posla plačati primerno kolektivno državi!

S poddržavljenjem notarijata bi se odvzelo kmetškemu stanu veliko in v resnici nepotrebno breme.

Nadalje smo vložili celo vrsto predlogov v korist našim vinogradnikom, kateri se nahajajo v najžalostnejem položaju deloma vsled trtne uši in drugih trtnih bolezni, deloma pa v posledici vinske carinske klavzule. Ta klavzula je kriva, da je konkurenca italijanskega vina silno otežkočila razpečevanje našega domačega vina. — Predlagali smo, da se ta carinska klavzula razveljavi, nadalje, da naj država v obilnejši meri nego doslej podpira naše vinograde, da naj prispeva tudi k trošku za streljanje proti toči itd. Toda v tem oziru ne bodem tukaj dalje govoril, ker mej Vami ni vinogradnikov. Preidem torej k drugim predlogom našega kluba.

Stavili smo predlog, da se odpravijo vse državne mitnice. O tej zadevi bodem še pozneje govoril.

Vložili smo nadalje predlog za znižanje cene soli in sicer ne samo živinske, ampak tudi za znižanje cene kuhinjske soli. Visoka cena je veliko breme, katero

potrebuje vsak človek v hiši in revnejši relativno še več nego bogataš, ker revnejši uživa navadno težko prebavljive jedi, in pri teh se potrebuje več soli. Visoka cena soli državi pri nas prinaša milijone ravno na stroške priprostega ljudstva.

Predlagali smo nadalje odpravo hišno-razrednega davka za male kmečke hiše. Hišno-razredni davek je zelo krivičen davek in veliko breme za kmečke posestnike. Predlagali smo torej, da se pri malih kmetijskih hišah ta davek odpravi.

Predlagali smo tudi preosnovno zakonov zadevajajočih živinsko kugo. Ti zakoni so vsi zastareli in navaden živinorejec pozna čestokrat te zakone samo v toliko, da ga s temi zakoni varstveni organi in razni uradi silno nadlegujejo. Zato smo predlagali, naj se ti zakoni uravnajo tako, da bodo na eni strani popolnoma zadoščali svojemu smotru, na drugi strani pa, da se ne bo živinorejec več nadlegoval, nego je neobhodno potrebno.

Nadalje smo stavili predlog za obli-gatorično zavarovanje zastarost, brez-delnost, bolezen in onemoglost. Kaj to pomeni, Vam je itak znano.

Nadalje smo vložili interpelacijo radi prepovedi terminskih borznih kupcij s kmetijskimi pridelki. Ti pridelki nimajo nikdar tiste cene, katera jim gre, ampak ceno jim delajo na žitni borzi. Tam skle-pajo v enem dnevu kupčije za več žita, kot se ga pridela v celi Avstriji v desetih letih. Od teh kupcij, ki zadevajo blago, katerega niti ni, je potem odvisna tudi cena resnično pridelanega žita in drugih kmetijskih pridelkov. Zaradi tega smo zahtevali, da se ta »terminska« kupčija popolnoma odpravi.

Potem smo predlagali, da se p o d e ž e l i zavarovanje proti ognju t.j., da se odpravijo vse privatne zavarovalnice proti ognju. Naj se napravijo deželne zavarovalnice in pri teh naj se vsa poslopja proti nevarnosti požara zavarujejo. Potem ne bodejo več razne židovske banke vlekle velikanske svote dobička iz žepov našega posestnika. Potem tudi ne bode več raznih zavarovalnih agentov in tistih navadnih, nam vsem zpanih sleparij. Vsak bode zavarovan pri deželni zavarovalnici in bode plačeval primerno premijo za svoje zavarovano poslopje, in kadar ga bo zadela nesreča, ga ne bo go-ljufala zavarovalnica za zavarovalno svoto, kakor se to dandanes čestokrat dogaja, ko pride, kadar je poslopje pogorelo, neki višji gospod od zavarovalnice in pravi, saj je vse previsoko cenjeno! Tako je morebiti zavarovanec plačeval 20 gld. zavarovalnine za 2000 gld., potem pa dobi odškodnino 500 gld. Če se zavarovanec prito-žuje, se mu reče: Saj so dotične določbe zadaj na polici, katero ste sprejeli. Tiste do-ločbe so pa tiskane s tako majhnimi črkami, da jih s prostimi očmi še brati ne more. In kako naj priprost človek študira tiste do-ločbe! Saj jih še izučen pravnik komaj razume!

Dne 19. aprila smo stavili nujni predlog za državno podporo našim bar-janom.

Potem smo vložili tudi predlog za že-leznici Tržič-Kranj, in Trebnje St. Janž.

Liberalno »delo.«

Kaj so pa delali naši liberalci? Med volitvami so toliko pravili, kako bodo rešili ljudstvo, osobito kmeta vsega zla. Potem so šli ven, toda zastoj se išče kak predlog vložil od liberalcev, ki bi bil v korist kmetickemu stanu. Na Dolenjskem so libe-ralci posebno kmete s to neumnostjo lovili, da bodo predlagali, da naj se cer-kveno premoženje razdeli med kmete. (Živahna veselost.) Zdaj so prišli ven, pa vendar ni nobeden tega predlagal, ker sami vedo, da je to taka neumnost, da bi se s takim predlogom pred celim svetom osramotili in osmešili. (Živahna veselost in odobravanje.) Jaz mislim, da more to vendar vsakemu raz-sodnemu kmetu odpreti oči.

Samo en koristen predlog so vložili tudi liberalci — da jim ne delam krivice — namreč predlog za železnico Tržič-Kranj.

Toda zanimivo je, k a k o s o g a v l a g a l i. Njim ta predlog niti na misel ni prišel, ampak baron Schwegel ga je sestavil. Ker je pa hotel Ferjančiča malo pod-krepiti v Tržiču za deželnozborske volitve, je gospod baron velikodušno zapisal vrh predloga: »Antrag des Abgeordneten dr. Fer-jančič und Genossen«, in dr. Ferjančič ga je samo podpisal. (Viharna veselost.) To je bil torej predlog naše liberalne stranke! Potem je baron Schwegel še k nam prišel, da bi mi tudi podpisali ta predlog, toda mi smo rekli, da našim liberalcem nič ne pod-pišemo (klici: tako je prav!) in smo sami vložili svoj tak predlog, poleg tega pa še predlog za železnico Trebnje-St. Janž.

Sicer pa res nič ne vem poročati o stvarnem delovanju liberalcev.

Izrecno povdarjam, da še cele vrste naših predlogov nisem omenil, osobito ne predlogov za podpore poškodovancem po elementarnih neizgodah, po požarih, povodnjih itd., ker to so predlogi, katere mora vsak poslanec staviti v danem slučaju, ako ima le količkaj razuma za svojo dolžnost. Tedaj ni potreba, da bi te predloge izrecno omenjal.

Naj se prečitajo vsi zapisniki drž. zbora, zastoj se išče slede kakega stvarnega de-lovanja naših liberalnih poslancev v prid ljudstva, o katerem delovanju so pred vo-litvami vedeli toliko povedati. (Živahna ve-selost.)

Razni zakoni.

Sedaj preidem k drugemu delu svojega poročila, ki zadeva vprašanje, kako se je zadržala naša stranka nasproti raznim pred-logom, kateri so prišli v razpravo v tem zasedanju. Tudi to bodem omenil samo na kratko.

22. februarja bil je v razpravi nujni predlog, da se odpravijo državne mitnice. Mi smo glasovali za nujnost tega predloga. 26. febr. je bila razprava o nujnem predlogu za vpeljavo splošnega zavarovanja za starost in onemoglost. 1. marca je bil na vrsti predlog za vpeljavo osem-urnega delavnikarja v rudokopih. Pri vseh teh predlogih smo glasovali za nujnost. (Pohvala.) 28. marca je prišlo v raz-pravo poročilo budjetnega odseka o pred-logu za odpravo državnih mitnic. Znano je, da državne mitnice nalagajo veliko breme osobito kmečkemu stanu, dočim je ta do-hodek države primeroma majhen v primeri z dohodki, katere imajo večinoma liberalni najemniki teh mitnic. Proračunali so, da ljudstvo plača na leto približno 6 milijonov kron mitnine, najemščina pa znaša samo 2 milijona kron, torej država dobi komaj tretjino. 4 milijoni kron pa se po odbitku režije stekajo v žepe najemnikom. Vsled tega se je predlagalo in tudi mi smo pred-lagali, da naj se državne mitnice odpravijo v celi državi.

Cel državni zbor je za to glasoval, samo jeden sam poslanec ne, in ta po-slanec je bil vodja liberalne slovenske stranke — dr. Ivan Tavčar! (Veliko začudenje in klici med poslušalci.) Zdaj se pa ta mož med deželno-zborskimi volitvami še upa na kmete h o d i t i !

18. aprila je bil v razpravi predlog, oziroma zakon o uvedbi pristojbin od prenosa nepremičnin. To je jako važen za-kon, kateri osobito kmečkim posestnikom daje velike ugodnosti nasproti zakonu, ki je bil poprej v veljavi. Tako na primer je sedaj, ako oče izroča sinu posestvo, ki ni vredno več kot 5000 kron, ta prenos prost odstotnine. Od drugih prenosov je odstotnina bistveno nižana. Razume se, da smo glasova-li za ta predlog.

25. aprila je bil v razpravi jako nujni predlog, naj se izvoli odsek 37 članov, ka-teri bi preiskoval vse slučaje grdega ravnanja z vojaki. Ta nujni predlog je velikega pomena, kajti vsi vemo, zlasti kdor je služil pri vojaki, kako grdo se z vojaki semtertje dela, kako surovo se čestokrat poslopa brez vsake potrebe. Mi smo glasovali za nujnost tega predloga (odo-bravanje) ali žalibog par glasov je manjkalo do dvetretjinske večine in nujnost ni bila sprejeta. Predlog pride pozneje iznova v razpravo.

Dne 9. maja se je razpravljalo o vladni predlogi glede d a v k a n a ž g a n j e. Ka-toliško-narodna stranka ima veliko zaslugo, da se je pri tem obvarovala Kranjska de-žela izdatne zgube, kajti če bi obveljala vladna predloga neizpremenjena, bi bila de-žela del svojega dosedanjega dohodka iz žganjarine izgubila, in bi se moral tisti pri-manjkljaj drugače pokriti. Pred vsem je za-sluga posl. dr. Žitnika, ki je zastopal našo stranko v dotičnem odseku, da dežela Kranjska ne bo imela izgube.

20. maja se je pričela razprava v I. branju o takozvanih investicijah o novih železnicah, katere zida država. Za ta predlog smo glasovali, ker gre velik del nove tržaške železnice po slovenskih po-krajinah, po Goriškem, Kranjskem in Ko-roškem. Mi smo glasovali za to, ker smo uverjeni, da so te železnice velikega go-spodarskega pomena za naše dežele in za celo državo.

23. maja v večerni seji je prišel v raz-pravo vladni predlog, da se uvede devet-urni delavnik v rudokopih. V tej zadevi je katoliško-narodna stranka vseskozi v odseku kakor v zbornici zastopala o s e m-urni delavnik. Žal, da je ta predlog pal. Pač pa se je sklenil zakon, da se uvede deveturni delavnik. Upanje imam, da se bode s časom zahteva rudokopov po osem-urnem delavniku v polni meri uresničila, ker se je že zdaj precejšnje število poslan-cev našlo, kateri so glasovali za osemurni delavnik. (Odobravanje.)

Omenjam, da je v dotičnem odseku dr. Žitnik zastopal našo stranko in odločno zastopal stališče osemurnega delavnikarja v rudokopih. Odločno pa smo pri tej priliki izjavili, da nikdarne bomo do-pustili, da bi se kdaj gibanje za osemurni delavnik hotelo pre-nesti na deželo med kmetijske delavce, kajti to je nezmisel. S svojo odločno izjavo smo dosegli tudi izjavo za-stopnika soc.-dem. stranke, da tudi ta stranka niti ne misli na kaj takega, in je celo iz-javil, da mora biti pravi norec, kdor hoče osemurni delavnik na kmete zanesti. To je nezmisel — kam pa bi kmet prišel! Šlo se je, kakor rečeno, le za osemurni delavnik v rudokopih, torej za delavce, kateri imajo silno trdo delo, in ne samo trdo, tudi ne zdravo delo, katero človeka popolnoma uniči. (Odobravanje.)

29. maja so prišle v razpravo vodne ceste. Država hoče graditi vodne ceste na Češkem, Moravskem, Nižje Avstrijskem in v Galiciji in regulirati razne vode v teh deželah. Ker se pa v ta zakon niso sprejele toli potrebne regulacije naših voda, ki so tako nujno potrebne, kakor na pr. re-gulacija Save, vipavskih voda, Bistrice itd. Zato mi za ta zakon nismo gla-sovali.

8. junija je prišla v razpravo izprememba § 59. in 60. obrtnega reda, kar je ve-likega pomena za obrtnike in male trgovce. Dandanes delajo občutno konkurenco malim trgovcem in obrtnikom fabrikantje, ko po svojih agentih prodajajo blago neposredno konsumentom. Po tej konkurenci je oško-dovan domači obrtnik, pa čestokrat tudi od-jemalec, saj je znano, kako taki agentje sleparijo konsumenta, ki niti blaga ne pozna. Zakon se je v toliko izpremenil, da bodo v bodoče smeli ti agentje prodajati blago ve-činoma samo trgovcem in obrtni-kom, torej takim, ki blago zopet naprej prodajajo, ne pa neposredno konsumentom. Razume se, da smo glasovali za to izpre-membo zakona, ki je bila tudi z veliko ve-čino sprejeta.

8. junija je prišlo tudi na vrsto prvo branje kvote, to je namreč zakon glede prispevka za skupne potrebe obeh državnih polovic Avstrije in Ogerske. Kakor znano, smo morali plačevati mi nekaj manj kot 70% za skupne državne potrebe, Ogrji pa samo nekaj več kot 30%. Dotični predlog se je odkazal po prvem branju odseku, kakor vsak vladni predlog, toda naročili smo svojim tovarišem v odseku, da ne smejo glasovati za dosedajno krivično raz-merje. (Pohvala.)

Tako je torej nastopala katol.-narodna stranka v državnem zboru in gospodje vo-

livoi si bodele sami napravili sodbo, ali je pravilno nastopala ali ne, ali je imela koristi svojih volivcev pred očmi ali ne.

»Žlindra«.

O nasprotni stranki je, kakor re-čeno, malo povedati, ker nisploh ničesar storila. Samo nekega dne so se dvignili vsi kar po vrsti, in sicer zaradi žlindre. (Veselost.) To je spravilo vse po koncu in jim naenkrat odprlo sapo. Poprej so imeli vsi sapo zaprto, najvažnejše stvari so bile na dnevnem redu, pa nobeden ni otvoril za-tvornice svoje zgovornosti. Gospodje volivoi, vi ste čitali o dotični stvari in nepotrebno bi bilo o tem veliko govoriti. Jaz toliko re-čem: Najhujši nasprotniki meni niso mogli družega očitati, kakor to, da sem dal tisoč goldinarjev v ta namen, da so člani »Go-spodarske zveze« žlindro ceneje dobili, ka-kor jo je »Gospodarska zveza« sama morala plačati. (Klici: Tako je! in živahna pohvala.) Jaz sem dal ravnatelju »Gospodarske zveze« nalog, da naj prodaja žlindro ceneje, nego smo jo dobili, in da bodem primanjkljaj jaz plačal iz svojega žepa. Koncem leta mi je prinesel ravnatelj račun in jaz sem pla-čal nekaj več kot tisoč goldinarjev. To je tisti moj strahoviti greh, zaradi katerega sem dobil naslov dr. Žlindra. Za-radi tega so se našli vsi liberalci od leve in desne v državni zbornici in so sku-paj glasovali, da bi mi prizadjali malo klo-futo, oziroma me priislili, da bi se umaknil iz javnega življenja. (Živahni klici: Nikdar ne!) Jaz moram odkrito priznati, da se mi je takrat gnusil oni prizor v državnem zboru, da se mi je cel državni zbor gnusil, in da sem v prvem hipu res mislil odložiti mandat. Toda ko so prišli k meni odlični poslanci, možje, kateri imajo v mazincu več časti, kakor vsa naša liberalna in Schö-nererjanska stranka skupaj, me zadrževali svojega spoštovanja in me pozivali, naj ne odložim mandata; ko sem potem dobil na stotine zaupnic iz vse kranjske de-žele in tudi drugih slovenskih pokrajin, te-daj sem izprevidel, da je moja dolžnost, tudi v teh razmerah vztrajati, in sem vztrajal! (Dolgotrajni navdušeni klici: Živio dr. Šusteršič!)

Kakor znano, so tisto žlindro spravili na dan Schönererjanci, to je tako-zvana vsenemška stranka. Ta stranka, ki deluje za odpad ljudstva od ka-toliške cerkve, in v kateri so že ve-činoma vsi od katoliške cerkve odpadli in postali protestantje, stranka, katera deluje za to, da bi Avstrija prišla v odvisnost od pruskega kralja, — ta stranka je imela posebno mene v želodcu, ker ni-sem za protestantstvo in tudi ne za prusovstvo. Zato so padli po-meni: »Žlindra, žlindra, žlindra!« Jaz vprašam: »Kaj hočete s tem reči?« Vprašajte slovenske liberalce!« so odgovo-rili. Torej je jasno, da so ti slovenski libe-ralci jim povedali to stvar, da so bili ti tisti, — ne vem, kako bi jih imenoval! Saj ni izraza, da bi se dovolj označila taka lumpa-rija! (Živahni klici: Tako je!) Toda precej so se začeli liberalci pravičevati: »O ne, mi jim nismo nič povedali!« Toda to je vendar čudno, da je Plantan vedel takoj takrat povedati, da si vsenemški dr. Schalk že dva meseca daje »Slovenski Narod« predstavljati na nem-ščino! In kakšne neumnosti je vse dr. Schalk pobral iz »Slov. Naroda«. Dokaz to, da je dr. Schalk 1. maja v državni zbornici pripovedoval, da jaz hodim z molitveno knjigo po shodih okoli! (Živahna veselost.) Jaz vprašam, kdo je še mene kdaj videl z molitveno knjigo na shodih! Saj hudega bi to nič ne bilo, toda zlagano je. In dr. Schalk je to bedastočo pobral iz »Slov. Naroda«. Kedo ga je pa na »Slov. Narod« in njegove umazanosti opozoril? Tega dr. Schalk ni povedal.

Cela liberalna levica je ploskala takim bedarijam, in potem sta odprla zatvornice svoje zgovornosti še dr. Tavčar in za njim Plantan, ki je seveda strašanski pošte-njak meni nasproti, tak, da se ne grem z njim meriti! (Viharna vese-lost.) Le pojdite povprašat kmete v radov-ljiškem in zatiškem okraju, ti ga imajo v posebnih časteh. (Ponovljena veselost.)

Zdaj so torej liberalci govorili! Vpili so in zabavljali mej huronskim vpitjem Schönererjancev in nekaterih drugih liberalcev. Končno so pa pri tej priliki slovesno tajili, da bi bili oni v kaki zvezi s Schönererjanci! Potem je še dr. Schalk vstal in rekel: »Jaz konstatiram, da meni niso slovenski liberalci dali materijala! Naj bi bil pa povedal, odkod je dobil ta materijal, — toda tega ni povedal. In zato ostane ta sramotni pečat za večne čase naši liberalni stranki, da je ona bila tako podla, da je stopila s tem ljudmi v zvezo in ne izdajala, ampak obrekovala svojega lastnega rojaka, ko sicer ni imela nikdar besede, kedar se je šlo za koristi ljudstva. (Burni klici: Sramota! Fej liberalcem!)

Sicer bi nikdar ne bilo prišlo tako daleč, da se je dobila 1. maja večina za Schönererjance v državnem zboru, ako bi neki slovenski politiki ne igrali jako čudne uloge, osobito nekateri zastopniki mladočeskega kluba. Jaz nisem in ne bom iz tega zadržanja članov mladočeskega kluba izvajal nikakih posledic v zadržanju naše stranke napram češkemu narodu ali mladočeskemu klubu. Toda ta naj tudi upošteva, da je danes katoliško-narodna stranka edini reprezentant slovenskega naroda in da se mora z njo govoriti, ako se hoče govoriti s slovenskim narodom! (Dolgotrajno odobravanje.)

Bohinjski gozdi in pašniki.

Vendar recimo, da je pri žlindri osebno sovražstvo zapeljalo naše liberalce. To je še olajšavna okolnost, katero pustimo veljati. Toda kaj porečemo, ako vidimo, kako so postopali v zadevi bohinjskih gozdov in pašnikov?

V Bohinju ima državni in verski zaklad velike gozde in pašnike, ki verskemu zakladu nič dohodka ne nesejo. Pač pa bi bili tisti pašniki in gozdi velikega pomena za bohinjskega kmeta, in zato so se pogajali, da bi oni kupili tiste pašnike in gozde. Stvar je res precej daleč dospela. Kar nekega dne vložil isti vsenemški dr. Schalk interpelacijo na poljedelskega ministra, ali je res, da hoče prodati pašnike in gozde bohinjskim kmetom, ter protestira z vso odločnostjo, da bi se to zgodilo. Odkod je dobil materijal? Da, odkod ga je dobil? Od nas gotovo ne. Kedo ga je nahujskal, človeka, ki od Bohinja toliko ve, kakor zajec od hobna? To so liberalci storili! In iz jako dobrega vira smo izvedeli, da so neki poslanci z ravno tistimi trditvami, kisenahajajo v dr. Schalkovi interpelaciji, krošnjariji pri poljedelskem ministerstvu in ob enem prosili, naj se jih ne izda! Kateri poslanci so bili to? Mi nismo bili — torej so bili liberalni poslanci. Kateri izmed njih, tega ne vemo. Ali liberalna stranka je bila, o tem ni dvoma, ki je Bohinjem skušala požreti pašnike. Seveda, potem pa vse taje v »Slov. Narodu«. Ali kdo jim naj verjame, ko govorijo zoper nje tako jasna dejstva, kakor sem jih navedel. (Burni klici: Tako je!)

S tem sem v glavnih potezih označil delovanje katoliško-narodne in liber. stranke v državnem zboru. Po teh dejanjih naj sodi ljudstvo nas in naše nasprotnike pri bodočih deželnozborskih volitvah!

Vitez Berks.

Iz zgodovine »Slovanskega centra« imam tudi še nekaj poročati, namreč da je v zadnjem času, predno se je razšel državni zbor, iz kluba izstopil poslanec vitez Berks.

Jaz in cel klub ta izstop srčno obžalujemo, kajti vitez Berks ima velike zasluge za osnove našega kluba. Izstopil je pa zaradi tega, ker je bil užaljen, da ga klub ni volil v nagodbeni odsek. Ali v politiki človek ne sme biti preveč občutljiv. Klub pa je samo iz stvarnih vzrokov tako postopal, ker se ni popolnoma strinjal z nazori viteza Berksa v kvotnem vprašanju.

Izrekam nado, da se gospod vit. Berks v jeseni zopet pojavi v naš klub, saj smo

ga vsi spoštovali in radi imeli in je bil še celo podpredsednik kluba.

Združenje obeh klubov.

Omeniti je še, da so se doslej, žal, ponesrečila prizadevanja, da bi se »Hrvatsko-slovenski klub« in pa »Slovanski centrom« spojilaven klub. To združenje bi bilo jako želeto, ker sedaj, ko je »Hrvatsko-slovenski klub« naše liberalce izključil, ni razloga, zakaj bi se ta dva kluba ne spojila v en klub, kajti načelnih razlik med njima ni več. Združeni klub bi pa imel desetkrat toliko veljave, nego jo ima sedaj vsak klub sam zase. Jaz obžalujem, da se to združenje doslej ni izvršilo in upam, da se posreči v jeseni, kar bode velikanskega pomena za slovenski in hrvaški narod. (Živahno odobravanje.)

Liberalni program za deželno-zborske volitve.

Toliko o državnem zboru. Sedaj pa, gospoda moja, ko stojimo pred deželnozborskimi volitvami, še nekoliko o teh. Citali ste že programe obeh strank. Samo par besed hočem izpregovoriti o programu liberalne narodne stranke. S tem programom hočejo liberalci zopet kaline loviti. Posebno imenitna je tista točka tega programa, ki govori o krščanstvu v šoli. Tam pravi, da ona zahteva »svobodno, sicer na kult. podlagi krščanstva zgrajeno, ali od cerkve popolnoma nezavisno šolo«. Torej ta stranka je tudi za krščanstvo ali brez cerkve! (Živahna veselost.) Jaz bodem tukaj navedel za pričo nekega moža, kateri je očitno bogotajec, namreč učenjaka Carnerija. Ta je nedavno spisal knjigo: »Der moderne Mensch«. Modern človek mu je tisti, ki na nobeno cerkev in vero nič ne da. Pa on se v tej svoji knjigi norčuje iz tistih, ki hočejo namesto krščanske vere postaviti takozvano filozofsko vero. On pravi: Vsaka vera je neumnost, filozofska pa največja, in sicer pravi tole: »Denn es gibt keine Religion ohne Kirche und keine Kirche ohne Priester«. — Ni vere brez cerkve in tudi cerkve ne brez duhovnikov. — »Wozu dem Namen nachgeben, wenn man die Sache aufgegeben hat!« čemu obdržati ime, če se je stvar opustila? Tako so tudi naši liberalci stvar opustili, ime pa še vedno vzdržujejo — seveda samo za to, da bi polovili nekaj slaboumnih volilcev. (Pohvala.)

No Carneri, katerega imajo liberalci za velikega učenjaka, — jaz ga imam, odkrito povem, za velikega bedaka, — je še vedno veliko bolj pameten kot naši liberalci, kar kažejo zgornje besede, saj tudi slepa kura včasih zrno najde. (Živahna veselost in pohvala.)

Liberalna »ljubezen« do kmeta.

Potem se ta program poteza tudi za kmeta in za stanovsko organizacijo kmeta. Kaka je ljubezen liberalcev do kmeta, kaže njih delovanje v državnem zboru, in kaka je njih skrb za stanovsko organizacijo kmeta, to so pa liberalci posebno lepo pokazali v lanskem zasedanju deželne zbornice, ko se je šlo za deželni kulturni svet. Vlada je stavila tak predlog, da bi mogli v deželnem kulturnem svetu biti zastopani samo kmetovalci, samo ljudje, ki živijo res od kmetije. Liberalci pa so celo stvar popolnoma izpremenili in napravili načrt, po katerem bi smeli vsi dosežni člani kmetijske družbe stopiti v deželni kulturni svet. Med temi člani je pa silno veliko takih, ki niso kmetovalci, ki nimajo s kmetijstvom sploh nič opraviti, ki so samo zato notri, da podpirajo liberalnega tajnika Pirca, da se kolikor mogoče liberalizem v kmetijski družbi vzdržuje. Ti naj bi se spravili tudi v kulturni svet, da bi zopet kmet ne prišel do veljave. Mi hočemo, da kmet v svoji stvari sam odločuje, liberalci pa ne! Po volji liberalcev morejo na vsak način tudi ne kmetovalci v zgoraj kmetijskih zadevah odločevati, da kmet ne more nikdar kvišku. Naravnost gorostasno pa je, kar so liberalci že predlagali in tudi sklenili s pomočjo nemških liberalcev v deželnem zboru.

Rekli so: V glavni odbor deželnega kulturnega sveta naj pošlje tudi deželni zbor 6 zastopnikov. Dva naj pošljejo veleposestniki, katere, kakor znano, voli 90

stopniki mest in trgov in kmetijski poslanci pa tudi samo 2 zastopnika. (Burni klici: To je skandal! Lepi prijatelji kmeta!) Na ta način bi bili kmetije večne čase pod jarmom liberalne grajščinske in mestne gospode! Liberalni poslanci so imeli predrznost, kaj takega skleniti! Katoliško-narodni poslanci so protestirali proti takemu početju in z deželnim glavarjem vred zapustili zbornico ter zaprečili tako liberalne nakane. Iz tega se vidi, kakšna je »stanovska organizacija« kmeta, kakor si jo liberalci mislijo. (Klici: Nečuveno!)

Deželna zavarovalnica.

Opozarjam še na postopanje liberalcev v dež. zboru proti deželni zavarovalnici. Katol. narodna stranka zahteva, da se odpravijo privatne zavarovalnice in da naj se uvede javno zavarovanje, da se vsi zavarujejo pri dež. zavarovalnici. Liberalci pa z vso odločnostjo delajo zoper to, in ker so imeli z Nemci večino, so preprečili, da se ni mogla ustanoviti taka zavarovalnica. Seveda to je popolnoma jasno, saj imajo zavarovalne banke skoro brez izjeme samo liberalci v rokah. Prvo besedo med slovenskimi liberalci pa ima Ivan Hribar, župan ljubljanski, ki je ob enem glavni agent banke »Slavije«. Če bi se torej ustanovila dež. zavarovalnica, bi izgubila banka »Slavija« zavarovanja na Kranjskem, Hribar pa velik del svojih dohodkov! (Klici: Tako je!)

Žganjarina.

In kako se je svojedobno vedla liberalna stranka v zadevi dež. daca na žganje! To so v prejšnjih časih imeli v zakupu liberalni mogotci. Potem je katol. narodna stranka zahtevala, da naj dežela vzame žganjarino v svojo lastno oskrb. Liberalci, dr. Tavčar, Hribar itd., so se upirali in rekli, da naj še naprej ostane v najemu. Takrat so podlegli, in dežela je profitirala s tem, da je prevzela vse v lastno oskrb, na stotisoče na leto! Prej pa je šlo vse to v žep naših prijateljev, nekaterih liberalnih magnatov! Taka je skrb liberalcev za javno imetje in za javni blagor!

Na adresi deželne vlade.

Končno moram izpregovoriti par besed o stališču, na katerem stoji naša deželna vlada nasproti deželnozborskim volitvam. Kakor znano, so deželnozborske volitve v kmečkih občinah razpisane na dan 12. septembra, torej ob času, ko imajo vsi liberalci čas, posebno učitelji, ko pa imajo kmetije obilo poljskega dela. To je jako čudno. Akoravno sem že naprej opozoril vlado, da bi bila to krivica nasproti kmetkemu ljudstvu, če bi se v tako neprilicnem času razpisale volitve, kljub temu so se razpisale volitve na dan 12. septembra, torej v za kmeta neugodnem času.

Ne vem, kakšni nagibi so vodili deželno vlado. Ali toliko vem, da, ako bi deželna vlada poskušala priteh volitvah pomagati naši prepereli slavnati liberalni stranki, da potem bode doživela tak odpor, kakoršnega še ni videla v naši deželi in med našim narodom. (Burno odobravanje.) Kajti tega ne bomo dopustili, da bi vlada pomagala na noge taki izdajalski stranki, kakor je naša liberalna stranka, ki je vse izdala, kar je svetega, ki je izdala našo sveto vero, ki je izdala našo narodnost, ko se je zvezala z najhujšimi nasprotniki našega naroda, ki je izdala ljudsko korist, ki je izdala našega kmeta, našega delavca, našega obrtnika, ki je z eno besedo vse izdala, kar je sploh le izdati mogla. Če bi vlada taki, od ogromne večine naroda iz dna duše zaničevani stranki pomagala na krmilo, potem naj deželna vlada vzame nase odgovornost za posledice, kajti potem garantiram, da deželne zbornice kranjskega sploh ne bo! (Dolgotrajno, viharo odobravanje in ploskanje.)

Že se slišijo z dežele čudne pri- tožbe. Sporočili so mi iz neke občine, katere ogromna večina pripada katoliško-

na robu občine, je liberalna, da je okrajno glavarstvo določilo, da se bode volilo ravno v tej liberalni vasi! Tako imajo liberalci volišče pred nosom, naši volivci pa bodo morali prihajati eno uro daleč, župan sam ima pol ure daleč. Ali ne zahteva pravica, da se volitev vrši sredi občine, da imajo vsi enako daleč? Ali pa, da je volišče vsaj tam, kjer ima župan svoj sedež, ne pa tam, kjer sedijo liberalci in pa liberalni nadučitelji. To je v nehopljivo krivica, in če se dogodi več takih slučajev, naj vlada posledice sama sebi pripiše. Z nali bode mo braniti pravice ljudstva! Vlade prihajajo in odhajajo, demisionirani ministri gre dandanes 12 na en tucat. (Živahna veselost), ljudstvo pa ostane, in slovenski narod je preстал veliko hujše borbe kot borbo zoper take spletke.

Torej možje in osobito kmetovalci, 12. septembra je najvažnejše delo volitev! Če imate še tako nujno delo, pustite vse in pojdite volit! S tem bode preprečili vse liberalne spletke. Idite vsi do zadnjega! Ako liberalci zmagajo v kmečkih občinah, je to tisočkrat večja nesreča, kakor če bi toča vse pobila do zadnjega. 12. septembra vsi na volišče, kdor ima volivno pravico! Z volivnim listkom v roki pokažite celemu svetu, kdo je gospodar v naši lepi kranjski deželi! (Frenetično dolgotrajno odobravanje in ploskanje.)

Vozni red

avstrijskih državnih železnice, veljaven od 1. junija 1901.

Prihajalni in odhajalni čas označen je v sred-njeevropskem času. Srednjeevropski čas je kraj-nemu času v Ljubljani za 2 minuti napre.

Odhod iz Ljubljane (juž. kol.).

- Ob 12. uri 24 min. po noči osebni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno; čez Selzthal v Aussee, Ischl, Gmunden, Solnograd, Lend-Gastein, Zell ob jezeru, Inomost, Bregenc, Curih, Genovo, Pariz; čez Klein-Reifling v Steyr, Linc, na Dunaj via Amstetten.
- Ob 7. uri 5 min. zjutraj osebni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno, Dunaj; čez Selzthal v Solnograd; čez Klein-Reifling v Steyr, Linc, Budejevice, Plzen, Marijine vare, Heb, Francove vare, Karlove vare, Prago, Lipsko, Dunaj via Amstetten.
- Ob 7. uri 17 min. zjutraj mešani vlak v Kočevje in v Novo mesto
- Ob 11. uri 51 min. dopoldne osebni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak, Celovec, Ljubno, Selzthal, Dunaj.
- Ob 1. uri 5 min. popoldne mešani vlak v Kočevje in v Novo Mesto.
- Ob 4. uri 6 min. popoldne osebni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno; čez Selzthal v Solnograd, Lend-Gastein, Zell ob jezeru, Inomost, Bregenc, Curih, Genovo, Pariz; čez Klein-Reifling v Steyr, Linc, Budejevice, Plzen, Marijine vare, Heb, Francove vare, Karlove vare, Prago, Lipsko, Dunaj via Amstetten.
- Ob 5. uri 41 min. popoldne ob nedeljah in praznikih v Podnart.
- Ob 6. uri 55 min. zvečer mešani vlak v Kočevje in v Novo Mesto.
- Ob 10. uri zvečer v Trbiž, Beljak.

Prihod v Ljubljano (juž. kol.)

- Ob 3. uri 25 min. zjutraj osebni vlak z Dunaja via Amstetten, Solnograda, Linca, Steyra, Gmunden, Ischla, Aussee, Pariza Geneve, Curiha, Bregenca, Inomosta, Zella ob jezeru, Ljubnega, Celovca, Beljaka, Franzensfeste.
- Ob 7. uri 12 min. zjutraj iz Beljaka.
- Ob 8. uri 44 min. zjutraj mešani vlak iz Kočevja in Novega Mesta.
- Ob 11. uri 16 min. dopoldne osebni vlak z Dunaja via Amstetten, Karlovih varov, Heba, Marijinih varov, Plznja, Budejevic, Solnograda, Linca, Steyra, Pariza, Geneve, Curiha, Bregenca, Inomosta, Zella ob jezeru, Lend-Gasteina, Ljubnega, Celovca, Linca Pontabla.
- Ob 2. uri 32 min. popoldne mešani vlak iz Kočevja in Novega Mesta.
- Ob 4. uri 38 min. popoldne osebni vlak z Dunaja, Ljubnega, Selzthala, Beljaka, Celovca, Franzensfeste, Pontabla.
- Ob 8. uri 38 min. zvečer ob nedeljah in praznikih iz Podnarta.
- Ob 8. uri 48 min. zvečer mešani vlak iz Kočevja in Novega Mesta.
- Ob 8. uri 51 min. zvečer osebni vlak z Dunaja via Amstetten in Ljubno, iz Lipskega, Prage, Francovih varov, Karlovih varov, Heba, Marijinih varov, Plznja, Budejevic, Linca, Steyra, Solnograda, Beljaka, Celovca, Pontabla.

Odhod iz Ljubljane (drž. kol.)

- Ob 7. uri 28 min. zjutraj v Kamnik.
- " 2. " 05 " popoldne " "
- " 6. " 50 " zvečer " "
- " 10. " 25 " ponoči " "
- (ta vlak le ob nedeljah in praznikih).

Prihod v Ljubljano (drž. kol.)

- Ob 6. uri 49 min. zjutraj iz Kamnika.
- " 11. " 06 " dopoldne " "
- " 6. " 10 " zvečer " "
- " 9. " 55 " ponoči " "
- (ta vlak le ob nedeljah in praznikih).

Lokalna železnica Ljubljana-Vrhnika.

Odhod: Prthod:

- Ob 7:15 zjutraj Ob 8:34 zjutraj